

STANOVISKO

**k príprave legislatívneho zámeru týkajúceho sa transformácie organizácií SAV
v súvislosti s prípravou návrhu zákona o verejných výskumných inštitúciách**

II. časť

Pripravila pracovná skupina Ústavu štátu a práva SAV

Vedúci pracovnej skupiny: Prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc.

Prerokované v Komisii pre transformáciu SAV dňa 24. 1. 2014

a upravené so zohľadnením jej pripomienok

Dátum: 2. 2. 2014

Obsah

1. Úvod
2. *K otázkam orgánov verejných výskumných inštitúcií v komparácii s platným právnym stavom v Českej republike – okruh tém diskutovaných v Komisii pre transformáciu SAV (v niektorých otázkach zatiaľ neuzavreté)*
3. *K otázkam vymedzenia predmetu činnosti verejnej výskumnej inštitúcie v komparácii s platným právnym stavom v Českej republike*
4. *K otázkam majetku verejnej výskumnej inštitúcie, nakladania s majetkom a jeho ochrany v komparácii s platným právnym stavom v Českej republike*
5. *K otázkam komercializácie duševného vlastníctva v činnosti verejnej výskumnej inštitúcie*

1. Úvod

Dňa 15. 1. 2014 sa uskutočnilo 2. pracovné stretnutie Komisie pre transformáciu SAV s účasťou pozvaných členov pracovnej skupiny ÚŠaP, na ktorom bol prerokovaný dokument pripravený touto pracovnou skupinou s názvom **Stanovisko k príprave legislatívneho zámeru týkajúceho sa transformácie organizácií SAV v súvislosti s prípravou návrhu zákona o verejných výskumných inštitúciách (dátum dokumentu: 10. 1. 2014)**.

V nadväznosti na toto pracovné stretnutie uskutočnilo sa dňa 17. 1. 2014 aj 3. zasadnutie Spoločnej pracovnej skupiny SAV a MŠVVaŠ SR pre prípravu návrhu zákona o verejných výskumných inštitúciách (ďalej len „Spoločná pracovná skupina“), na ktorom bol prerokovaný tento dokument v znení zohľadňujúcom pripomienky Komisie pre transformáciu SAV (distribúovaný dňa 16. 1. 2014 aj členom Spoločnej pracovnej skupiny).

Zástupcovia SAV v Spoločnej pracovnej skupine informovali jej ďalších členov, že v Komisii pre transformáciu SAV je práve predmetom prerokovania aj dokument pripravený pracovnou skupinou ÚŠaP s názvom **Stanovisko k pripomienkam Komisie pre transformáciu SAV podľa zápisnice z jej zasadnutia konaného dňa 16. 12. 2013 s dopracovaním právnej analýzy (dátum dokumentu: 13. 1. 2013)**, v ktorom sa analyzujú ďalšie otázky a uvažuje o riešeniach využiteľných pri príprave návrhu zákona o verejných výskumných inštitúciách a v jeho súvislostiach aj zákonov týkajúcich sa transformácie SAV, pričom na prvom mieste sa sleduje:

- ochrana vedeckého bádania ako ľudskej slobody,
- utvorenie podmienok pre slobodné vedecké bádanie.

Prítomní sa uzniesli na tom, že po prerokovaní uvedeného dokumentu Komisiou pre transformáciu SAV a jeho spresnení na základe jej pripomienok bude i tento dokument poskytnutý členom Spoločnej pracovnej skupiny ako **II. časť** dokumentu uvedeného vyššie v prvom odseku.

Zástupcovia gesčného ministerstva spolu s ďalšími členmi Spoločnej pracovnej skupiny uvážili všetky nutné kroky a ďalšie legislatívne súvislosti, ktoré sú vo viacerých smeroch z časového hľadiska nie vždy dostatočne predvídateľné. Zástupcovia gesčného ministerstva zároveň navrhli, aby pracovná skupina namiesto legislatívneho zámeru pripravila dokument s názvom **Vecný zámer zákona o verejných výskumných inštitúciách a o zmene a doplnení niektorých zákonov** (ďalej len „Vecný zámer – v.v.i.“¹), a následne predložili aj toto vecné a časové spresnenie ďalšieho postupu, s ktorým zástupcovia SAV v Spoločnej pracovnej skupine oboznámili i Komisiu pre transformáciu SAV na jej zasadnutí dňa 24. 1. 2014:

¹ Dosiaľ používanú skratku „v.v.i.“ alebo „VVI“ odporučili zástupcovia gesčného ministerstva opustiť ako legislatívne nevhodnú; navrhnutá skratka „v.v.i.“ je zatiaľ iba pracovná.

Harmonogram legislatívneho procesu návrhu zákona o VVI

1. Vecný zámer – **február 2014**
2. Verejná diskusia – **marec 2014**
 - a) ÚOŠS
 - b) Zväzy, asociácie
3. Vypracovanie návrhu zákona – **apríl - máj 2014**
4. Vnútrorezortné pripomienkové konanie - **2. júna – 9. júna 2014**
5. Vyhodnotenie VPK – **10. júna - 18. júna 2014**
6. Predloženie do KM – **19. júna 2014**
7. Porada vedenia ministerstva - **23. júna 2014**
8. Medzirezortné pripomienkové konanie – **25. júna – 15. júla 2014**
9. Vyhodnotenie MPK + Rozporové konania - od **16. júla 2013**
10. Rokovanie Rady vlády SR pre VTÍ
11. Rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady
12. Rokovanie Legislatívnej rady vlády SR
13. Rokovanie vlády SR
14. Termín na doručenie návrhu zákona do NRSR – **26. september 2014**
15. Prvé čítanie o návrhu zákona – od **14. októbra 2014**

september 2014

16. Druhé čítanie – výbory NRSR - od **11. novembra 2014**

17. Druhé čítanie – plénum + Tretie čítanie – od **25. novembra 2014**

18. Podpisovanie + vyhlásenie v Zbierke zákonov SR

19. Účinnosť – **1. január 2015**

Súčasťou uvedeného Vecného zámeru – v.v.i., v rámci zmien a doplnení s ním súvisiacich zákonov bude aj **novelizácia platného zákona o SAV.**

V nadväznosti na dokument uvedený v prvom odseku, v tomto **Stanovisku – II. časť** sa predkladajú do pozornosti Spoločnej pracovnej skupiny ďalšie otázky a uvažované možné riešenia, ktoré už boli v Komisii pre transformáciu SAV prerokované a môžu byť využité pri príprave vecného zámeru – v.v.i. Po prerokovaní tejto II. časti v Spoločnej pracovnej skupine budú obdobným spôsobom vkladať do prípravy vecného zámeru – v.v.i. svoje navrhované legislatívne riešenia, ako aj ich zdôvodnenia pre prípravu paragrafovaných znení príslušných zákonov a ich dôvodových správ i príslušné odbory gesčného ministerstva a ďalší členovia Spoločnej pracovnej skupiny, resp. ďalšie prizývané rezorty v rozsahu ich gesčnej kompetencie. Otázky, ktoré zatiaľ neboli v Komisii pre transformáciu SAV uzavreté, predkladáme v úvode nasledujúceho bodu aspoň pomenovaním okruhov diskutovaných tém a v ďalšom postupe sa budú spresňovať aj zo strany SAV navrhované legislatívne riešenia vo všetkých vyznačených otázkach, ktoré zatiaľ neboli uzavreté.

2. K otázkam orgánov verejných výskumných inštitúcií v komparácii s platným právnym stavom v Českej republike – okruh tém diskutovaných v Komisii pre transformáciu SAV (v niektorých otázkach zatiaľ neuzavreté)

Text v tomto bode podáva predovšetkým základnú charakteristiku jednotlivých orgánov v.v.i., a to v zmysle platnej českej právnej úpravy. Vzhľadom na zložitosť otázok spojených s orgánmi v.v.i. a ich postavením (vymedzenie ich kompetencií, vzájomných vzťahov, počtu, spôsobu ich kreovania a pod.) prebieha ešte v rámci SAV intenzívna interná diskusia. Tá je okrem iných otázok zameraná aj na tieto nižšie uvedené konkrétne okruhy tém:

1. **Uznávaniaschopnosť a hlasovanie kolektívnych orgánov v.v.i.**
 - 1.1 **jednoduchá vs. kvalifikovaná hlasovacia väčšina**
2. **Náhradníctvo a dočasné poverenie vedením**
3. **Počet členov kolektívnych orgánov (Rady a Dozornej rady v.v.i.)**
 - 3.1 **vymedzenie spodnej hranice počtu členov**
 - 3.2 **párny, nepárny počet členov**
 - 3.3 **riešenie patových situácií (zablokovanie kolektívneho orgánu)**
4. **Právny režim Riaditeľa v.v.i. (štatutárstvo vs. pracovný pomer).**
5. **Vyhlasovanie výberového konania na Riaditeľa v.v.i. (SAV vs. Rada v.v.i.)**
6. **Odvolávanie Riaditeľa (nepodmieňovať možnosť odvolania Riaditeľa súhlasom Rady)**
7. **Zákaz kumulácie funkcií Riaditeľa a člena Rady**
8. **Členstvo v Rade vzniká výlučne na základe voľby. Menovanie nebude prípustné.**
9. **Rada v.v.i. vs. vedecká rada vedeckej organizácie podľa zákona o SAV**
10. **Možnosť zastúpenia odborníka v Dozornej rade**
11. **Výkon funkcie. Nezlučiteľnosť. Zodpovednosť. Odmeňovanie.**

V ďalšom texte sú týmto spôsobom zvýraznené otázky, o ktorých diskusia v Komisii pre transformáciu SAV ešte nie je uzavretá.

Český zákon o v.v.i. (v texte aj ako „český zákon“ alebo „česká úprava“) rozoznáva tieto orgány v.v.i.:

1. Riaditeľ v.v.i.
2. Rada v.v.i.
3. Dozorná rada v.v.i.

Rada a Dozorná rada budú podľa kontextu spoločne v texte označované aj ako **kolektívne orgány v.v.i.**

Úvodom dávame do pozornosti legislatívny model obsiahnutý v českom zákone, v zmysle ktorého vo vymedzených prípadoch zákon obsahuje určitý zákonný rámec, avšak v medziach tohto rámca existuje priestor vybrané okruhy otázok upraviť podrobnejšie, prípadne prísnejšie. Ako príklad možno uviesť najmä vnútorné predpisy v.v.i. alebo možnosť zvýšiť rozhodovaciu väčšinu oproti zákonom požadovanej nadpolovičnej (viď § 16 odst. 5 českého zákona) a pod.

V uvedenej súvislosti rovnako upozorňujeme na model, ktorý je už dnes obsiahnutý v platnom zákone č. 133/2002 Z.z. o Slovenskej akadémii vied (v texte aj ako „zákon o SAV“), a ktorý na základe zákona prenecháva úpravu vybraných okruhov otázok priamo na SAV. Podľa ust. § 14 zákona o SAV platí: *„Podrobnosti o úlohách, činnosti a vnútornej organizačnej štruktúre akadémie, o postavení a činnosti samosprávnych orgánov akadémie a vedeckých kolégií, o počte ich členov, o ich platových náležitostiach podľa osobitného predpisu, o spôsobe rokovania a uznášanía sa, ako aj podrobnosti o voľbách určí štatút akadémie.“*

2.1 Náčrt všeobecných ustanovení týkajúcich sa všetkých orgánov v.v.i.

V rámci systematiky vnútorného členenia budúceho zákona o v.v.i., v časti zákona upravujúcej orgány v.v.i., by mali nasledovať všeobecné ustanovenia, ktoré sú spoločné a týkajú sa všetkých orgánov v.v.i. Český zákon medzi zmienené všeobecné ustanovenia predovšetkým radí:

2.1.1 Nezlučiteľnosť funkcií medzi členstvom v riadiacich a kontrolných orgánoch v rámci v.v.i.

Nezlučiteľnosť medzi funkciami člena riadiaceho a výkonného orgánu a člena kontrolného orgánu je úplný štandard v právnych poriadkoch a zakotvenie zákonného zákazu zlučiteľnosti funkcií je plne opodstatnený.

2.1.2 Uznášaniaschopnosť a hlasovanie kolektívnych orgánov

Český zákon upravuje inštitút uznášaniaschopnosti. Pochopiteľne sa tento inštitút týka iba kolektívnych orgánov. Uznášaniaschopnosť je prvým predpokladom, ktorý musí byť splnený, aby kolektívny orgán mohol záväzne prijať rozhodnutie. Aby bol kolektívny orgán uznášaniaschopný, vyžaduje sa, aby na zasadnutí orgánu bola prítomná nadpolovičná väčšina jeho členov. Na prijatie rozhodnutia český zákon vyžaduje jednoduchú väčšinu (nadpolovičnú väčšinu z prítomných členov). Avšak jednoduchá väčšina prítomných predstavuje v tomto prípade iba základný zákonný rámec; zákon zároveň umožňuje, aby vnútorný predpis v.v.i. upravil vyššiu väčšinu potrebnú pre prijímanie rozhodnutí (napríklad 2/3; 3/5).

Otázka nastavenia rozhodovacej väčšiny je ešte predmetom internej diskusie v rámci SAV.

2.1.3 Mlčanlivosť

Riaditeľ ako aj každý člen ostatných orgánov v.v.i. sú viazaní záväzkom mlčanlivosti vyplývajúcom z osobitných právnych predpisov (napríklad Obchodný zákonník, zákon o ochrane utajovaných skutočností a pod.), ohľadne skutočností a informácií, s ktorými sa oboznámili v rámci výkonu svojich funkcií. Zákon výslovne uvádza, že porušenie záväzku mlčanlivosti môže mať za následok odvolanie z funkcie.

Česká úprava vymedzuje **spôsobilosť byť kandidátom do funkcie orgánu v.v.i.** Konkrétne je spôsobilosť vymedzená v prípade Riaditeľa; rovnaké požiadavky na spôsobilosť však zákon kladie aj na členov kolektívnych orgánov (tým, že odkazuje na aplikáciu ustanovení upravujúcich spôsobilosť kandidáta na Riaditeľa). Takéto opakované odkazy v zákone sú podľa nášho názoru nadbytočné (o to viac, že predpoklady spôsobilosti sú vymedzené rovnako). Preto by bolo vhodné spôsobilosť byť Riaditeľom, resp. členom kolektívneho orgánu upraviť v rámci vyššie zmienených všeobecných ustanovení.

Spôsobilosť byť kandidátom český zákon vymedzuje nasledovne:

1. kandidátom môže byť výlučne fyzická osoba, ktorej spôsobilosť na právne úkony nie je obmedzená,
2. kandidát nebol v minulosti právoplatne odsúdený za trestný čin, ktorého skutková podstata by mala súvis s predmetom činnosti v.v.i., trestný čin hospodárskej alebo majetkovej povahy,
3. kandidátovi nebola v posledných 3 rokoch uložená sankcia podľa osobitných právnych predpisov upravujúcich výkon odbornej činnosti, ktorý súvisí s predmetom činnosti v.v.i. (písm. c) rozhodne na diskusiu, či vôbec má opodstatnenie a či v našom právnom poriadku nájdeme zodpovedajúce osobitné predpisy, o ktoré by sa malo ísť).

2.2 Riaditeľ

2.2.1 Základná charakteristika

V rámci štruktúry orgánov v.v.i. je Riaditeľ orgánom výkonným, ktorého úlohou je najmä zabezpečovať operatívne riadenie v.v.i. Riaditeľ je štatutárnym orgánom v.v.i. Riaditeľ z pozície štatutárneho orgánu svojimi úkonmi právne zaväzuje v.v.i. Český zákon výslovne uvádza, že Riaditeľ svoju funkciu vykonáva v pracovnom pomere.

2.2.2 Menovanie a odvolávanie riaditeľa

Riaditeľa do funkcie **menuje** zriaďovateľ na základe návrhu Rady. Rada má navrhnúť do funkcie Riaditeľa úspešného kandidáta, ktorý vzišiel z procesu výberového konania vyhláseného Radou. Zriaďovateľ je oprávnený navrhnutého kandidáta nevymenovať do funkcie Riaditeľa, toto svoje rozhodnutie je však zriaďovateľ povinný odôvodniť. V prípade takéhoto negatívneho rozhodnutia zriaďovateľa, Rada vyhlási nové výberové konanie. V dôsledku uvedeného znenia zákona možno dôvodiť, že sú prípustné opakované kolá volieb a to až do vymenovania kandidáta do funkcie.

Riaditeľa **odvoláva** zriaďovateľ a to:

1. na návrh Rady alebo Dozornej rady,

2. na základe rozhodnutia zriaďovateľa o odvolaní avšak iba so súhlasom Rady.

V zmysle českej úpravy nie je možné Riaditeľa odvolať z funkcie bez súčinnosti Rady (tá buď sama musí odvolanie iniciovať alebo odvolanie, ktoré bolo iniciované zriaďovateľom musí odsúhlasiť). Rada je podľa zákona povinná podať návrh na odvolanie Riaditeľa bezodkladne potom ako sa dozvedela o skutočnostiach podľa ktorých Riaditeľ prestal spĺňať podmienky pre výkon svojej funkcie v zmysle zákona.

Aj Dozorná rada je orgánom, ktorý je oprávnený zriaďovateľovi navrhnúť odvolanie Riaditeľa.

2.2.3 Dĺžka funkčného obdobia

Podľa českého zákona je **dĺžka funkčného obdobia Riaditeľa** 5 rokov. Zároveň platí, že rovnaká osoba môže funkciu riaditeľa vykonávať najviac 2 po sebe nasledujúce obdobia.

V súčasnosti je v zmysle platného zákona o SAV dĺžka funkčného obdobia riaditeľa vedeckej organizácie 4 roky.

V rámci internej diskusie v SAV sa viacero členov vyslovilo, aby dĺžka funkčného obdobia Riaditeľa v.v.i. bola 4 roky.

2.2.4 Pôsobnosť Riaditeľa

Všeobecná rozhodovacia pôsobnosť. Rozhodovacia pôsobnosť Riaditeľa je vymedzená všeobecným spôsobom a vo vzťahu k ostatným obligatorným orgánom a zriaďovateľa subsidiárne. To znamená, že Riaditeľ koná v mene v.v.i. vo všetkých veciach pokiaľ nie sú tieto zákonom zverené do pôsobnosti iného orgánu (Rady alebo Dozornej rady) alebo zriaďovateľa.

Pôsobnosť v oblasti účtovníctva a hospodárenia v.v.i. Za riadne vedenie účtovníctva zodpovedá Riaditeľ. Zostavuje účtovnú závierku a po jej overení audítorom ju spolu s výročnou správou predkladá na schválenie rade. Následne po schválení týchto dokumentov ich predkladá zriaďovateľovi. V oblasti hospodárenia riaditeľ zostavuje návrh rozpočtu a jeho zmien, a tento predkladá na schválenie Rade.

Pôsobnosť v oblasti nakladania s majetkom v.v.i. Riaditeľ pripravuje návrhy tých právnych úkonov (dispozície s majetkom a zakladanie, vstup do právnických osôb), ktoré pre svoju platnosť v zmysle zákona vyžadujú predchádzajúce schválenie Dozornou radou. Pri úkonoch, na platnosť ktorých sa predchádzajúci súhlas nevyžaduje, koná Riaditeľ samostatne v rámci výkonu svojho štatutárneho oprávnenia.

Ďalšia pôsobnosť. Riaditeľ predkladá Rade návrhy na zmeny zriaďovacej listiny v.v.i.; po ich prerokovaní v Rade, tieto predkladá zriaďovateľovi. Riaditeľ ďalej Rade predkladá návrhy vnútorných predpisov (s výnimkou vnútorných predpisov týkajúcich sa dozornej rady v.v.i.).

2.3 Rada

2.3.1 Základná charakteristika

Rada (spolu s riaditeľom) tvoria tú skupinu orgánov v.v.i., ktoré sa priamo podieľajú na riadení. Česká úprava kladie dôraz na to, aby sa pôsobnosť týchto výkonných orgánov vzájomne dopĺňala a vyvažovala. Pôsobnosť Rady je predovšetkým v oblasti dlhodobej koncepcnej a vedeckej činnosti, kým pôsobnosť riaditeľa smeruje viac do oblasti výkonnej.

2.3.2 Zloženie Rady

Podľa českej úpravy Radu v.v.i tvoria jej predseda, podpredseda a ďalší členovia. Riaditeľ môže byť predsedom Rady alebo jej členom. V prípade ak ním nie je, je oprávnený sa zúčastňovať zasadnutí Rady, avšak bez hlasovacieho práva.

V rámci internej diskusie v SAV sa členovia prikláňajú k zákazu možnosti súbehu funkcií, t.j. aby Riaditeľ mohol byť súčasťou Rady.

Podľa českej úpravy má Rada **najmenej 5 a najviac 15 členov**. Finálny počet členov v jednotlivých radách konkrétnych v.v.i. sa určuje v závislosti od veľkosti v.v.i. (od celkového počtu zamestnancov v danej v.v.i.). Pri uvedenej formulácii česká úprava umožňuje, aby bol počet členov Rady aj páry (6, 8, 10, 12, 14 členov). To nie je úplne vhodné, pretože to vyvoláva možnosti vzniku **patových situácií** pri rozhodovacej činnosti (rovnaký počet za: rovnaký počet proti).

Možnosť povinného zakotvenia nepárneho počtu členov kolektívnych orgánov v.v.i. je predmetom internej diskusie v SAV.

Podľa českej úpravy je Rada tvorená **zamestnancami v.v.i.** a **externými členmi**. Zamestnaneckú časť Rady tvoria vedeckí pracovníci v.v.i. Externí členovia Rady sú z radov zástupcov vysokých škôl, iných právnických osôb a organizačných zložiek štátu zaoberajúcich sa výskumom a vývojom a užívatelia výsledkov výskumu. Externí členovia tvoria najmenej jednu tretinu a najviac jednu polovicu členov Rady.

Spôsobilosť stať sa členom Rady je vymedzená v zákone rovnako ako v prípade Riaditeľa. Konkrétna úprava počtu a zloženia členov Rady, konkretizácia spôsobu voľby členov, menovanie externých členov Rady bude upravovať vnútorný predpis (volebný poriadok) jednotlivých v.v.i.

2.3.3 Vznik a zánik členstva v Rade

Členstvo v Rade **vznikne: zvolením alebo vymenovaním**².

Členstvo v Rade vzniká zvolením výskumnými pracovníkmi v.v.i.³, s výnimkou zmieneného špecifického prípadu, kedy sú externí členovia Rady do funkcie menovaní spolupracujúcimi výskumnými organizáciami.

Predseda Rady a podpredsedu Rady (ktorý zastupuje predsedu v čase jeho neprítomnosti) volí a odvoláva samotná Rada spomedzi svojich členov.

Volby členov Rady sú priame s tajným hlasovaním. Jednotlivých volených členov Rady navrhuje a volia výskumní pracovníci v.v.i. Na podávanie návrhov na externých členov Rady vyzve riaditeľ aj predstaviteľov iných právnických osôb alebo organizačných zložiek štátu, zaoberajúcich sa výskumom alebo vývojom, prípadne aj ďalších predstaviteľov odbornej verejnosti. Pre platnosť volieb je potrebná účasť nadpolovičnej väčšiny počtu výskumných pracovníkov v.v.i. Na zvolenie je potrebné získať nadpolovičnú väčšinu platných hlasov. Podrobnosti priebehu volieb do Rady v.v.i. ustanoví vnútorný predpis Rady (volebný poriadok).

Členom Rady môže byť za výkon funkcie poskytnutá odmena vrátane poskytovania cestovných náhrad spojených s výkonom funkcie v rozsahu zákonnej limitácie v zákone o cestovných náhradách. Výšku odmeny stanoví zriaďovateľ.

Členstvo v Rade **zanikne:**

1. uplynutím funkčného obdobia,
2. odstúpením,
3. odvolaním, alebo
4. smrťou.

Volený člen Rady môže byť odvolaný výskumnými pracovníkmi danej v.v.i.; na platnosť odvolania je potrebná nadpolovičná účasť výskumných pracovníkov v.v.i. s tým, že na odvolanie je potrebná nadpolovičná väčšina platných hlasov.

² menovací princíp sa však podľa českej úpravy uplatňuje iba v konkrétnom špecifickom prípade, ktorý český zákon vymedzuje v § 18 odst. 4 (pokiaľ v.v.i. bola zriadená za účelom spolupráce pri obstaraní alebo využití veľkej infraštruktúry alebo infraštruktúry podľa osobitného predpisu)

³ Český zákon v § 18 odst. 6 osobitne vymedzuje pojem „výskumní pracovníci“, pod ktorými zákon rozumie zamestnancov v.v.i., ktorí sa v rámci náplne práce zaoberajú výskumom, vývojom alebo takéto činnosti riadia. Zákon o SAV v § 6 naopak pracuje s pojmom „akademická obec“ Pod týmto pojmom zákon rozumie zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním ale aj doktorandov.

Český zákon ako osobitný dôvod skončenia funkcie všetkých členov Rady uvádza jej **dlhodobú nečinnosť**. V prípade nečinnosti Rady (t.j. ak sa počas obdobia 6 mesiacov nekonalo ani jedno zasadanie Rady napriek tomu, že bola počas celého tohto obdobia Rada ustanovená) skončí funkčné obdobie všetkých členov Rady v.v.i. k poslednému kalendárnemu dňu šiesteho mesiaca jej nečinnosti. Riaditeľ v takomto prípade navrhne nových členov Rady podľa vyššie uvedeného postupu.

2.3.4 Dĺžka funkčného obdobia člena Rady

Funkčné obdobie člena Rady je 5 rokov. Tá istá osoba môže byť zvolená alebo vymenovaná za člena Rady aj opakovane, a to bez obmedzenia počtu funkčných období.

V rámci internej diskusie v SAV sa členovia prikláňajú k 4 ročnému funkčnému obdobiu.

2.3.5 Pôsobnosť Rady

Podľa českej úpravy Rada v.v.i.:

1. dbá na zachovávanie účelu, na ktorý bola v.v.i. zriadená, na uplatnenie verejného záujmu v jej činnosti a na jej riadne hospodárenie,
2. stanovuje smery činnosti a vedeckú profiláciu v.v.i. v súlade so zriaďovacou listinou a rozhoduje o koncepcii jej rozvoja,
3. schvaľuje rozpočet v.v.i. a jeho zmeny a strednodobý výhľad jej financovania,
4. schvaľuje vnútorné predpisy v.v.i.,
5. schvaľuje výročnú správu o činnosti a účtovnú závierku a rozhoduje o rozdelení zisku alebo úhrade straty,
6. prerokováva návrhy zmien zriaďovacej listiny,
7. dáva predchádzajúci súhlas, prípadne navrhuje zriaďovateľovi v.v.i. zlúčenie, splynutie alebo rozdelenie v.v.i.,
8. vyhlasuje výberové konanie, na základe výsledku ktorého navrhuje zriaďovateľovi vymenovať vybraného uchádzača za Riaditeľa v.v.i., navrhuje odvolanie Riaditeľa, prípadne dáva súhlas na odvolanie Riaditeľa,
9. prerokováva návrhy projektov výskumu, vývoja a inovácií v.v.i.

Vybrané kompetencie Rady by si možno zasluhovali detailnejšiu právnu úpravu. Napríklad podľa českého zákona nie je zrejmé, ako sa postupuje, ak by Rada predložený návrh rozpočtu neschválila...

Spôsob rokovania Rady detailnejšie upraví jej vnútorný predpis (rokovací poriadok).

2.4 Dozorná rada

2.4.1 Základná charakteristika

Dozorná rada v.v.i. je kolektívny orgán. V rámci štruktúry orgánov v.v.i. plní predovšetkým kontrolnú funkciu. Dozornú radu možno vnímať ako určitú "predĺženú ruku" zriaďovateľa, prostredníctvom ktorej (teda nepriamo) zriaďovateľ vykonáva dohľad nad hospodárením a nakladaním s majetkom v.v.i. Za svoju činnosť sa Dozorná rada nezodpovedá v.v.i. ale priamo zriaďovateľovi.

Uvedené konštatovanie nájdeme vyjadrené aj priamo v dôvodovej správe k českému zákonu o v.v.i., kde je zároveň tiež vymedzený vzájomný vzťah medzi Dozornou radou ako kontrolným orgánom a Riaditeľom ako riadiacim orgánom:

Prostřednictvím dozorčí rady zajišťuje zřizovatel kontrolu nad majetkem, který převedl na veřejnou výzkumnou instituci, a nad využíváním majetku a získaných finančních prostředků k účelu, pro který byla instituce zřízena a způsobem stanoveným platnými právními předpisy. Jedná se o úkony spojené s kontrolou a dohledem, nikoliv o úkony řídicího nebo strategického charakteru. Proto je také stanoveno, že dozorčí rada je odpovědná zřizovateli.

Vztah mezi dozorčí radou a ředitelem je upraven tak, že je umožněna účast ředitele na jednání dozorčí rady, povinné svolání dozorčí rady na žádost ředitele, ale dozorčí rada a ředitel si nejsou vzájemně nadřazeni. Dozorčí rada má oznamovací povinnost vůči zřizovateli v souladu s odpovědností. Jiné uspořádání by znemožnilo nezávislé řízení veřejné výzkumné instituce nebo by nezajistilo zřizovateli dostatečnou kontrolu nad veřejnou výzkumnou institucí.

Vzťah medzi Riaditeľom a Dozornou radou sa prejavuje aj takým spôsobom, že Riaditeľ je vždy oprávnený zúčastniť sa zasadnutia Dozornej rady (bez hlasovacieho práva), a je tiež vždy oprávnený požiadať predsedu Dozornej rady o zvolanie jej mimoriadneho zasadnutia. Predseda je na žiadosť Riaditeľa povinný mimoriadne zasadnutie Dozornej rady zvolať.

2.4.2 Zloženie Dozornej rady

Podľa českej právnej úpravy má Dozorná rada **najmenej 5 a najviac 7 členov**. Presný počet členov Dozornej rady by sa mal odvíjať od celkového počtu zamestnancov danej v.v.i.

Dozorná rada má svojho predsedu a podpredsedu (zastupuje predsedu v dobe jeho neprítomnosti). **Problematika párneho počtu** členov Dozornej rady platí rovnako ako pri Rade.

Spôsobilosť stať sa členom Dozornej rady je vymedzená v zákone rovnako ako v prípade Riaditeľa.

V rámci internej diskusie v SAV sa uvažuje aj o možnosti, že by spodná hranica počtu členov Dozornej rady začínala od počtu 3.

2.4.3 Vznik a zánik členstva v Dozornej rade

Kreovanie Dozornej rady (t.j. právo menovať a odvolávať jej členov) patrí do výlučnej kompetencie zriaďovateľa. Uvedené súvisí s už úvodnou charakteristikou Dozornej rady ako orgánom dohľadu zriaďovateľa. Podľa českej úpravy však kreačná právomoc zriaďovateľa nie je úplne bezhraničná. Česká úprava požaduje, aby boli v Dozornej rade primerane zastúpení zástupcovia zriaďovateľov, prípadne aj priamo zamestnanci danej v.v.i.

V rámci internej diskusie v SAV sa uvažuje aj o možnosti, aby v Dozornej rade mohol byť aj 1 odborník, ktorý by musel spĺňať osobitné kvalifikačné požiadavky, napríklad 5 rokov praxe v oblasti ekonomiky alebo práva (tieto oblasti sú uvedené preto, pretože jedna zo zásadných kompetencií Dozornej rady sa týka udeľovania súhlasov pri nakladaní s majetkom v.v.i.)

2.4.4 Dĺžka funkčného obdobia

Podľa českej úpravy je dĺžka funkčného obdobia člena Dozornej rady 5 rokov. Rovnaká osoba môže byť členom Dozornej rady najviac 2 po sebe idúce funkčné obdobia.

Opätovne zo strany SAV príklon k 4 ročnej dĺžke funkčného obdobia.

2.4.5 Pôsobnosť Dozornej rady

Medzi hlavné úlohy Dozornej rady patrí výkon dohľadu nad hospodárením v.v.i. a nakladaním s majetkom v.v.i. V rámci nakladania s majetkom v.v.i. Dozorná rada v zmysle českej právnej úpravy vydáva **predchádzajúci súhlas** k vybraným právnym úkonom. Tieto úkony je možné rozčleniť na 2 kategórie:

1. nakladania s nehnuteľným a hnutel'ným majetkom (od určitej hodnoty) v.v.i.
2. súhlasy so založením novej právnickej osoby; nadobúdanie účasti v existujúcich právnických osobách (napríklad kúpa obchodného podielu v s.r.o. alebo kúpa akcií pokiaľ by sa jednalo o akciovú spoločnosť); schválenie majetkového vstupu do existujúcej právnickej osoby.

Zákon sankcionuje úkon, ku ktorému nebol daný predchádzajúci súhlas Dozornej rady, absolútnou neplatnosťou takého právneho úkonu.

Absolútna neplatnosť právneho úkonu znamená, že žiadne práva ani povinnosti z takého právneho úkonu nikdy jeho účastníkom nevznikli. Absolútna neplatnosť má svoj právny režim. Avšak možnosť znovunadobudnutia vlastníckeho práva k scudzenej veci (hoci na základe absolútne neplatného právneho úkonu) je však právne veľmi náročný a hlavne zdĺhavý proces. Prípadné súdne konania budú trvať roky. Na rovnu je potrebné povedať, že legislatívne riešenie cez sankcionovanie úkonu jeho absolútnou neplatnosťou nepredstavuje žiaden spásonosný nástroj, ktorý by automaticky, dostatočne a efektívne dokázal ochrániť majetok v.v.i., ktorý by bol scudzenej nelegálne (bez potrebného súhlasu).

V rámci hľadania efektívnych riešení pred prípadným zlyhaním ochrany v podobe predchádzajúcich súhlasov Dozornej rady (prípadne dokonca dvojitého súhlasu Dozornej rady a zriaďovateľa) by bolo v prípade majetkových práv podliehajúcich registrácií v osobitných evidenciách, uviesť požiadavku, aby registrácia týchto práv neprebehla bez priloženého predchádzajúceho súhlasu.

Príklady:

1. zamestnanec na katastri nepovolí vklad nehnuteľnosti pokiaľ prílohou podania nebude potrebný predchádzajúci súhlas;
2. vyšší súdny úradník na registrovom súde nezapíše do obchodného registra zmeny vychádzajúce z úkonu, pre ktorého platnosť sa bude vyžadovať predchádzajúci súhlas (najmä v prípadoch spin-offov a start-upov s majetkovou účasťou v.v.i.);
3. úradník na Úrade priemyselného vlastníctva nezapíše zmeny v príslušnom registri (napr. patenty) pokiaľ prílohou nebude aj potrebný predchádzajúci súhlas.

Dozorná rada má podľa českej úpravy aj ďalší rámec pôsobnosti:

1. v rámci výkonu kontrolnej pôsobnosti zisťuje nedostatky a predkladá ostatným orgánom a zriaďovateľovi návrhy na odstránenie zistených nedostatkov,
2. pripravuje návrh svojho vnútorného predpisu (rokovacieho poriadku) a tento predkladá na schválenie zriaďovateľovi,
3. najmenej 1x ročne zostavuje správu o svojej činnosti a túto predkladá zriaďovateľovi a riaditeľovi každoročne vydáva svoje stanovisko, ktoré je súčasťou výročnej správy v.v.i.,
4. navrhuje odvolanie riaditeľa zriaďovateľovi,
5. skupina činností, pri ktorých dozorná rada priamo nerozhoduje, vyjadruje sa však k návrhom zostavených inými orgánmi (vyjadruje sa k návrhom na zmeny zriaďovacej listiny, k zlučovaniu, rozdeľovaniu v.v.i., k návrhu rozpočtu, k ďalšej a inej činnosti v.v.i. a pod.).

3. K otázkam vymedzenia predmetu činnosti verejnej výskumnej inštitúcie v komparácii s platným právnym stavom v Českej republike

3.1 Náčrt vymedzenia hlavnej činnosti v.v.i.

Česká právna úprava predpokladá, že v.v.i. môže vykonávať viaceré typy činností, a to hlavnú, ďalšiu a inú, pričom platná právna úprava – hoci s rôznou mierou presnosti – upravuje aj otázku zdrojov financovania týchto rôznych typov činností, a to nasledovne:

1. **Hlavná činnosť:** „*hlavním předmětem činnosti je výzkum ... vymezený zákonem o podpoře výzkumu ... v.v.i. svou hlavní činností zajišťuje výzkum podporovaný zejména z veřejných prostředků v souladu s podmínkami pro poskytování veřejné podpory stanovenými právem ES.*“ ...“ (§ 2 ods. 1 českého zákona o v.v.i.).

Hlavná činnosť je teda vymedzená:

- a) vecne (výskum vymedzený zákonom č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků),
- b) zdrojom financovania [najmä z verejných prostriedkov; zdrojom financovania ale môžu byť aj iné ako verejné prostriedky, ako to naznačuje aj § 22 ods. 2 písm. b) českého zákona o v.v.i.], a
- c) právnym režimom, vo svetle ktorého sa posudzuje prípustnosť financovania z verejných prostriedkov (nariadenie Európskej komisie č. 800/2008).

Je namieste upozorniť na skutočnosť, že **vecné vymedzenie hlavnej činnosti** českých v.v.i., ktorým je výskum, vrátane zabezpečovania infraštruktúry výskumu (§ 2 ods. 1 českého zákona o v.v.i.), **môže zahŕňať základný výskum** [definovaný v § 2 ods. 1 písm. a) zákona č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků] **a aplikovaný výskum** [definovaný v § 2 ods. 1 písm. b) zákona č. 130/2002 Sb.]; **súčasťou hlavnej činnosti v.v.i. ale nie je vývoj** [definovaný v § 2 ods. 1 písm. c) zákona č. 130/2002 Sb.]. A to aj napriek tomu, že zákon č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, ktorý mal byť základným nástrojom financovania hlavnej činnosti v.v.i., upravuje podporu z verejných zdrojov pre projekty výskumu, vývoja i inovácií.

Vylúčenie vývoja z hlavnej činnosti v.v.i. je v dôvodovej správe k návrhu českého zákona o v.v.i. odôvodnený odkazom na zásady posudzovania štátnej podpory výskumu a vývoja v európskom práve, konkrétne v režime posudzovania prípustnosti štátnej pomoci. Európsky režim posudzovania prípustnosti štátnej podpory výskumno-vývojových činností je postavený na zásade, podľa ktorej čím je podporovaná výskumno-vývojová činnosť vzdialenejšia od reálneho trhového uplatnenia, tým je pravdepodobnosť narušenia hospodárskej súťaže na trhu v jej dôsledku nižšia a štátna podpora takejto výskumno-vývojovej činnosti akceptovateľnejšia. Keďže výstupy činnosti vývoja môžu byť – na rozdiel od výstupov činnosti základného alebo aplikovaného výskumu – predmetom bezprostredného trhového využitia, štátna podpora činnosti vývoja by bola predmetom prísnejšieho posudzovania z pohľadu jej zlučiteľnosti s pravidlami o poskytovaní štátnej pomoci. Z tohto dôvodu nebola činnosť vývoja do hlavnej činnosti v.v.i. vôbec zaradená. Podľa spomínanej dôvodovej správy, **činnosť vývoja by v.v.i. mohli vykonávať v rámci tzv. inej činnosti.**

V súvislosti s vymedzením jednotlivých činností, ktoré budú v.v.i. vykonávať, vyvstáva otázka zaradenia činnosti šírenia výsledkov výskumu a vývoja, pod ktorou myslíme organizovanie (pravidelných i nepravidelných) vedeckých podujatí, účasť na

pedagogickom procese vysokých škôl a vydávanie (periodickej i neperiodickej) vedeckej tlače. Možno uviesť, že vymedzene hlavnej činnosti v českom zákone o v.v.i. neumožňuje zahrnúť do nej aj činnosť šírenia výsledkov výskumu a vývoja. I napriek tomu z registra českých v.v.i. vyplýva, že tie v.v.i., ktoré vydávajú vedecké periodické tituly, či organizujú vedecké podujatia, zaraďujú túto činnosť pod svoju hlavnú činnosť. Preto navrhujeme vyššie vymedzenú činnosť šírenia výsledkov výskumu a vývoja výslovne zaradiť do hlavnej činnosti v.v.i.

Ak by sme chceli transponovať túto konštrukciu vymedzenia hlavnej činnosti do slovenského právneho poriadku, hlavnou činnosťou v.v.i. by mohli byť činnosti:

- a) výskumu, vrátane zabezpečovania infraštruktúry výskumu, (vymedzené v § 2 ods. 1 až 3 a § 3 zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja) a organizovania (pravidelných i nepravidelných) vedeckých podujatí, účasti na pedagogickom procese vysokých škôl a vydávania (periodickej i neperiodickej) vedeckej tlače (ďalej len „činnosť šírenia výsledkov výskumu a vývoja“),
- b) financované: (i) podľa zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja, (ii) z verejných prostriedkov určených na podporu výskumu, vrátane zabezpečovania infraštruktúry výskumu, a činnosti šírenia výsledkov výskumu a vývoja podľa iných právnych predpisov (ako zákon č. 172/2005 Z. z.), (iii) z iných ako verejných prostriedkov určených na podporu výskumu, vrátane zabezpečovania infraštruktúry výskumu, a činnosti šírenia výsledkov výskumu a vývoja a (iv) z výnosov z činnosti šírenia výsledkov výskumu a vývoja.

2. **Ďalšia činnosť** je: „... činnosť prováděna na základe požadavků ... organizačních složek státu nebo územních samosprávních celků ve veřejném zájmu a podporována z veřejných prostředků podle zvláštních právních předpisů [§ 21 ods. 2 písm. a) českého zákona o v.v.i.], pričom týmito osobitnými právnymi predpismi boli napr. zákon o verejných zakázkách a zákon o rozpočtových pravidlech.

Ďalšia činnosť je teda vymedzená:

- a) postavením objednávateľov (organizačné zložky štátu a samosprávy),
- b) zdrojom financovania (z verejných prostriedkov),
- c) účelom poskytovania plnenia v.v.i. (vo verejnom záujme),
- d) právnym režimom, v rámci ktorého sa poskytuje financovanie (zákon o verejných zakázkách, zákon o rozpočtových pravidlách).

Odkaz na zákon o verejných zakázkách a na zákon o rozpočtových pravidlách naznačuje, že v.v.i. bude vykonávať ďalšiu činnosť iba tak, že: (i) v.v.i. sa zúčastní na verejnom obstarávaní vyhlásenom objednávateľom podľa písmena a) a v tomto verejnom obstarávaní zvíťazí, alebo (ii) objednávateľ si priamo u v.v.i. objedná určité plnenie a na zabezpečenie tohto plnenia poskytne v.v.i. dotáciu.

Súčasne platí spoločné obmedzenie pre ďalšiu a inú činnosť v.v.i., podľa ktorého ďalšia ani iná činnosť v.v.i. nesmú byť financované z verejných prostriedkov určených na podporu výskumu (§ 21 ods. 1 za bodkočiarkou českého zákona o v.v.i.).

Spoločnou podmienkou vykonávania ďalšej a inej činnosti v.v.i. je to, že ich predmet a podmienky ich uskutočňovania sú stanovené v zriaďovacej listine v.v.i. a sú v súlade so živnostenským zákonom a zákonom o ochrane hospodárskej súťaže [§ 21 ods. 3 písm. e) českého zákona o v.v.i.].

Ak by sme chceli transponovať túto konštrukciu vymedzenia ďalšej činnosti do slovenského právneho poriadku, ďalšou činnosťou by mohla byť činnosť:

- a) uskutočňovaná na základe požiadaviek subjektov verejnej správy v ústrednej správe a v územnej samospráve [vymedzené v § 3 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 2 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy],
- b) financovaná z verejných prostriedkov iných ako: (i) prostriedky poskytované na podporu výskumu, vrátane zabezpečovania infraštruktúry výskumu, podľa zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja, a (ii) verejné prostriedky určené na podporu výskumu, vrátane zabezpečovania infraštruktúry výskumu, podľa iných právnych predpisov (ako zákon č. 172/2005 Z. z.),
- c) pričom financovanie sa poskytovalo podľa osobitných predpisov, ktorými sú: (i) zákon č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní – ako norma upravujúca verejné obstarávanie, ktorého by sa v.v.i. mohla zúčastniť a prípadne v ňom zvíťaziť, a (ii) zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy či zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy – ako normy upravujúce o. i. podmienky poskytovania dotácií z rozpočtových zdrojov, o ktoré by sa v.v.i. mohli uchádzať.

3. **Iná činnosť:** hospodárska činnosť uskutočňovaná za účelom dosiahnutia zisku [21 ods. 2 písm. b) českého zákona o v.v.i.]. Iná činnosť je teda vymedzená iba:

- a) svojim charakterom (hospodárska činnosť)
- b) účelom (dosiahnutie zisku).

Ako sme uviedli vyššie v súvislosti s vylúčením činnosti vývoja [definovaného v § 2 ods. 1 písm. c) zákona č. 130/2002 Sb.] z hlavnej činnosti v.v.i., v.v.i. budú môcť realizovať činnosť vývoja v rámci svojej inej činnosti.

Ak by sme chceli transponovať túto konštrukciu vymedzenia inej činnosti do slovenského právneho poriadku, inou činnosťou by bola hospodárska činnosť uskutočňovaná za účelom dosiahnutia zisku.

Zo súčasného nastavenia českého zákona o v.v.i. vyplýva, že iná činnosť je financovaná iba z výnosov z tejto činnosti (§ 22 ods. 2 písm. f). Keďže výnosy a náklady z inej

činnosti sú v účtovníctve v.v.i. vedené oddelene, prípadný nedostatok peňazí na krytie nákladov na inú činnosť by sa mohol preklenúť azda iba použitím rezervného fondu (§ 24 ods. 2 písm. c). A strata v.v.i., ktorej príčinou by bola strata z inej činnosti vykonávanej v.v.i. (§ 21 ods. 4), by sa uhradila z rezervného fondu (§ 24 ods. 2 písm. a).

3.2 Otázka nadväznosti na osobitné zákony

Ako sme uviedli vyššie, jedným z predpokladaných zdrojov financovania tzv. ďalšej činnosti v.v.i. sú v českom zákone o v.v.i. uvedené aj dotácie od organizačných zložiek štátu, ako aj od územných samosprávnych celkov.

Ak by sme chceli túto konštrukciu transponovať do právneho poriadku SR, základnými právnymi rámcami pre získanie dotácií od týchto dvoch kategórií subjektov by boli zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy ustanovuje, že z výdavkov štátneho rozpočtu možno v súlade so zákonom o štátnom rozpočte poskytovať dotácie: „... len na základe osobitného zákona v rozsahu, spôsobom a za podmienok ním ustanovených ...“ (§ 8a ods. 1 prvá až tretia veta). Teda na to, aby mohli budúce v.v.i. prijímať dotácie od subjektov, na ktoré sa vzťahuje zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy, je nutné, aby **zákon o v.v.i.**, ako – vo vzťahu k zákonu č. 523/2004 Z.z. – osobitný zákon, **výslovne uviedol, že príjmom v.v.i. môžu byť aj dotácie z verejných prostriedkov, presnejšie z prostriedkov poskytovaných podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy.**

V českom zákone o v.v.i. je takáto výslovná deklarácia uvedená v § 22 ods. 2 písm. e), ktorý uvádza výpočet zdrojov výnosov v.v.i.

No okrem požiadavky, aby budúci zákon o v.v.i.: (a) výslovne uviedol dotácie podľa zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy, ako jeden zo zdrojov príjmov v.v.i., k čomu nepochybne dôjde, a prípadne (b) upravil rozsah, spôsob a podmienky poskytnutia týchto dotácií; zákon č. 523/2004 Z.z. v súčasnom znení nekladie žiadne ďalšie prekážky tomu, aby sa budúce v.v.i. mohli uchádzať o dotácie poskytované na jeho základe.

Ak súčasné znenie zákona č. 523/2004 Z.z. v súčasnom znení nekladie žiadne prekážky tomu, aby sa budúce v.v.i. mohli uchádzať o dotácie poskytované na jeho základe, takéto **prekážky možno identifikovať na úrovni niektorých sektorových zákonov**, ktoré upravujú problematiku dotácií poskytovaných určitým rezortom.

Ako príklad možno uviesť zákon č. 434/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry SR, ktorého § 3 ods. 1 vymedzuje kategórie subjektov, ktoré môžu byť

žiadateľmi o poskytnutie dotácie v rezorte Ministerstva kultúry SR, pričom organizácie SAV nespádajú do žiadnej spomedzi týchto kategórií subjektov. V tejto súvislosti preto bude potrebné navrhnúť novelizáciu zákona č. 434/2010 Z.z. tak, aby žiadateľom o poskytnutie dotácie zo strany Ministerstva kultúry SR mohli byť aj v.v.i.

Existujú aj ďalšie zákony, ktoré upravujú problematiku poskytovania dotácií v pôsobnosti jednotlivých rezortov.

Napr. zákon č. 71/2013 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva SR umožňuje poskytovať dotácie o. i. aj na podporu výskumu, vývoja a inovácií (§ 2 písm. f), no ustanovenie § 8 ods. 2, ktoré vymedzuje kategórie osôb – prípustných žiadateľov o poskytnutie dotácie, opäť opomína organizácie SAV. V tejto súvislosti preto bude potrebné navrhnúť novelizáciu zákona č. 71/2013 Z.z. tak, aby žiadateľom o poskytnutie dotácie zo strany Ministerstva hospodárstva SR mohli byť aj v.v.i.

Rovnako, zákon č. 526/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR upravuje možnosť poskytnutia dotácie na podporu o. i. výskumu, archivovania a publikačnej činnosti protikomunistického odboja, boja proti totalite a zločinom komunizmu (§ 2 písm. f) či sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity (§ 2 písm. h). Na druhej strane, § 3 tohto zákona nezahŕňa organizácie SAV medzi subjekty, ktorým možno dotáciu poskytnúť. Je preto na zváženie, či by bolo vhodné navrhnúť novelizáciu zákona č. 526/2010 Z.z. tak, aby ministerstvo vnútra mohlo poskytnúť dotáciu aj v.v.i.

Spomedzi ďalších zákonov o poskytovaní dotácií v pôsobnosti jednotlivých ministerstiev, ktoré by mohli byť zaujímavé pre budúce v.v.i. a ktoré v súčasnom znení nezahŕňajú organizácie SAV medzi kategórie subjektov – možných prijímateľov dotácií, možno spomenúť:

1. zákon č. 545/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí SR (§ 3 ods. 2 a § 6a ods. 3),
2. zákon č. 524/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Úradu vlády SR (§ 3 ods. 1).

Zákon č. 435/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva obrany SR upravuje možnosť poskytovania dotácií o. i. na ochranu a rozvoj historického a kultúrneho dedičstva so zameraním na vojenské dejiny, výskum a vývoj na účely podpory obrany štátu, organizovanie konferencií a seminárov, školení a kurzov v oblasti obrany štátu, akcie a činnosti na dosiahnutie a udržanie ekologickej stability, priaznivého stavu životného prostredia a na odstránenie následkov živelných pohrôm vo vojenskom obvode alebo na územiach slúžiacich na zabezpečenie úloh obrany štátu [§ 2 písm. c), e), g) a m)]. Na rozdiel od iných rezortných zákonov o poskytovaní dotácií ale ustanovenie § 3 písm. f) zákona č. 435/2010 Z.z. umožňuje poskytnúť dotáciu aj 'právnickej osobe so sídlom na území SR, ktorej predmetom činnosti je výskum alebo vývoj', čo plne zodpovedá definícii súčasných organizácií SAV a budúcich v.v.i.

Zákon č. 525/2010 Z.z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR umožňuje poskytnúť dotácie subjektom, ktoré majú osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj alebo doklad o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj v oblasti zdravotníctva najmenej po dobu troch rokov (§ 3 ods. 1), pričom toto osvedčenie vydáva Ministerstvo školstva organizáciám SAV podľa § 26a ods. 12 zákona č. 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja.

Iná situácia je pri **zákone č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy**. Tento zákon síce nepodmieňuje možnosť poskytnutia dotácií z rozpočtu obcí a vyšších územných celkov existenciou osobitného zákona, ktorý by dotácie z rozpočtu obcí či vyšších územných celkov výslovne predpokladal, ako jeden zo zdrojov príjmu určitého subjektu, ale jeho § 7 ods. 2 a 4 a § 8 ods. 2 a 5 vyhradzuje možnosť poskytnutia dotácie iba niektorým kategóriám subjektov, do ktorých budúce v.v.i. nebudú spadať.

V tomto smere bude nutné navrhnuť zmenu zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy tak, aby sa budúce v.v.i. mohli uchádzať o poskytnutie dotácií aj z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov.

V nadväznosti na uvedené možno spomenúť, že § 16 ods. 4 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách uvádza, že výnosmi verejnej vysokej školy môžu byť aj dotácie z rozpočtov obcí a z rozpočtov vyšších územných celkov. Vyššie sme spomínali ustanovenia § 7 ods. 2 a 4 a § 8 ods. 2 a 5 zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy, ktoré vymedzujú kategórie subjektov – prípustných prijímateľov dotácií z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov. Verejné vysoké školy ale do týchto kategórií subjektov – prípustných príjemcov dotácií nespádajú. O správnosti takéhoto postupu zákonodarcu, ktorý, na jednej strane, v zákone č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách výslovne spomenul dotácie z rozpočtov obcí a vyšších územných celkov ako možný zdroj výnosov verejnej vysokej školy, no, na strane druhej, novelizoval ustanovenia zákona č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy upravujúce otázku kategórií subjektov – prípustných prijímateľov dotácií tak, aby medzi ne zahrnul aj verejné vysoké školy, možno polemizovať.

4. K otázkam majetku verejnej výskumnej inštitúcie, nakladania s majetkom a jeho ochrany v komparácii s platným právnym stavom v Českej republike

Požiadavka udržania súdržnosti budúcich v.v.i., zriadených SAV v mene presadenia výskumnej činnosti, ako hlavnej činnosti v.v.i., nastoľuje – v kontexte nutnosti hľadania najvhodnejších smerov a foriem výskumnej činnosti a zdrojov ich financovania aj v rámci zmluvných vzťahov s podnikateľskými subjektmi – o. i. tiež otázku nutnosti špecifickej ochrany majetku v.v.i. slúžiaceho na výkon výskumnej činnosti. Bude dôležité zabezpečiť

náležitú kontrolu nad presunmi majetku SAV a ňou zriadených v.v.i. do mimo akademických subjektov.

4.1 Režim nakladania s majetkom českých v.v.i.

Český zákon o v.v.i. umožňuje orgánom v.v.i. uskutočňovať **širokú škálu úkonov nakladania s majetkom** v.v.i. (§ 28 ods. 2), a to vrátane:

1. nadobudnutia alebo scudzenia nehnuteľného majetku,
2. nadobudnutia alebo scudzenia hnutel'ného majetku, ktorého hodnota je vyššia ako dvestonásobok sumy, od ktorej sa samostatné hnutel'né veci považujú za hmotný majetok podľa osobitného predpisu [§ 26 ods. 2 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb. o dani z príjmov – 40.000 Kč], teda ktorého hodnota je vyššia ako 8.000.000 Kč,
3. zriadenia záložného práva alebo iného vecného práva k majetku v.v.i.,
4. založenia inej právnickej osoby,
5. nadobudnutia účasti v už existujúcej právnickej osobe,
6. vloženia majetku v.v.i. (vrátane nehnuteľností) do inej právnickej osoby, pod podmienkou, že táto iná právnická osoba: (a) uskutočňuje výskum a vývoj, alebo (b) využíva výsledky tzv. hlavnej činnosti v.v.i., či
7. dohodnutia alebo zmeny zmluvy o nájme nehnuteľností alebo hnutel'ných vecí v hodnote nad určitú hranicu.

Vybrané úkony nakladania s majetkom v.v.i. sú však priamo zakázané (§ 28 ods. 8 a ods. 9). Najmä v.v.i.:

1. sa nesmie stať spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom v komanditnej spoločnosti,
2. nesmie vkladať do inej právnickej osoby prostriedky: (a) z poskytnutej podpory alebo dotácie podľa zákona č. 130/2002 Sb. o podpore výzkumu a vývoje z verejných prostriedkov, alebo (b) z dotácií na tzv. ďalšiu činnosť z verejných zdrojov; okrem prostriedkov inštitucionálnej podpory podľa zhodnotenia dosiahnutých výsledkov,
3. nesmie zabezpečovať záväzky iných osôb,
4. nesmie zriaďovať záložné právo k nehnuteľnostiam,
5. nesmie nadobúdať cenné papiere iné ako cenné papiere vydané štátom alebo samosprávou, za ktoré emitent ručí.

Česká právna úprava chráni majetok v.v.i. aj **na úrovni procesu prijímania najzávažnejších úkonov nakladania s majetkom** v.v.i. Platnosť úkonov nakladania s majetkom uvedených pod číslami 1. až 6. je totiž podmienená súhlasom tak Dozornej rady v.v.i. [§ 19 ods. 1 písm. b) body 1 až 6; § 28 ods. 7 pred bodkočiarkou], ako aj samotného zriaďovateľa v.v.i. (§ 28 ods. 6 druhá veta a ods. 7 za bodkočiarkou). Pre platnosť úkonu uvedeného pod číslom 7. stačí schválenie Dozornej rady v.v.i.

4.2 Existujúca ochrana majetku niektorých vybraných právnických osôb v právnom poriadku SR

Pri hľadaní odpovede na otázku, **či je namieste poskytnúť osobitnú zákonnú ochranu majetku budúcich slovenských v.v.i.** a, ak áno, v akej miere, je namieste uviesť, že už v súčasnosti platný právny poriadok SR poskytuje osobitnú zákonnú ochranu niektorým kategóriám aktív, ktoré by sa v budúcnosti mali stať aktívami slovenských v.v.i. Ako príklad možno uviesť:

1. finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu štátu a rozpočtu EÚ – nemôžu byť predmetom exekúcie (§ 8 ods. 10 prvá veta zákona 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy) a tým nepodliehajú ani konkurzu (§ 72 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii),
2. hnutel'ny a nehnuteľný majetok obstaraný z prostriedkov štátneho rozpočtu a z rozpočtu EÚ – nemôže byť predmetom exekúcie (§ 8 ods. 10 druhá veta zákona 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy) a tým nepodlieha ani konkurzu (§ 72 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii),
3. finančné prostriedky, pri ktorých právne predpisy vylučujú ich použitie na iný než určený účel, nemôžu byť predmetom exekúcie (§ 102 Exekučného poriadku č. 233/1995 Z.z.) a tým nepodliehajú ani konkurzu (§ 72 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii),
4. majetkové autorské práva, okrem pohľadávok vzniknutých z autorských práv, nemôžu byť predmetom exekúcie (§ 18 ods. 5 autorského zákona č. 618/2003 Z.z.) a tým nepodliehajú ani konkurzu (§ 72 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii).

Následne, možno pripomenúť, že zákonodarca poskytuje osobitnú zákonnú ochranu majetku (alebo jeho časti) viacerých právnických osôb, resp. viacerých kategórií právnických osôb, ktorých spoločnou črtou je to, že ich majetok (alebo jeho časť) bol vytvorený prevodom/prechodom majetku štátu (ďalej tiež „**vybrané právnické osoby**“).

Zákonodarca poskytuje osobitnú ochranu majetku vybraných právnických osôb rôznymi spôsobmi, ako napr.:

1. **podmieňovaním možnosti realizácie úkonov nakladania s majetkom predchádzajúcim získaním súhlasu jedného, či dvoch, orgánov.**

Tak napríklad verejná vysoká škola, ktorá spadá do kategórie verejno-právnych inštitúcií [§ 1 ods. 1 písm. b) zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom verejnoprávnych inštitúcií (ďalej tiež „VPI“); § 5 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách], je oprávnená:

- a) nadobudnúť nehnuteľný majetok, ktorého cena je vyššia ako päťstónásobok sumy, od ktorej sa veci podľa osobitného predpisu považujú za hmotný majetok [§ 22

- ods. 2 písm. a) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov – 1.700 EUR], teda ktorého cena je vyššia ako 850.000 EUR, alebo urobiť jeho prevod,
- b) nadobudnúť hnutelnú vec, ktorej cena je vyššia ako 850.000 EUR, alebo urobiť jej prevod,
 - c) zriadiť vecné bremeno alebo predkupné právo k majetku verejnej vysokej školy (teda bez ohľadu na hodnotu zaťažovaného majetku),
 - d) založiť inú právnickú osobu alebo vložiť peňažný vklad alebo nepeňažný vklad do nej alebo do iných právnických osôb (teda aj pri minimálnom zákonnom vklade do s.r.o. vo výške 750 EUR – § 109 ods. 1 Obchodného zákonníka),
 - e) uzavrieť zmluvu o čerpaní úveru (teda aj pri úvere na veľmi malú čiastku),
 - f) vložiť svoj nehnuteľný majetok ako vklad na účely uzatvorenia zmluvy o združení podľa § 829 a nasl. Občianskeho zákonníka, ak dohodnutý účel združenia súvisí s činnosťou verejnej vysokej školy a hodnota vkladaneho majetku verejnej vysokej školy prevyšuje 6 638,50 eura,

iba ak s tým vysloví súhlas tak akademický senát, ako aj správna rada, verejnej vysokej školy [§ 9 ods. 1 písm. i), § 17 ods. 1, § 17 ods. 4 a § 41 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách].

Uskutočnenie úkonov nakladania s majetkom verejnej vysokej školy spadajúcich do zoznamu úkonov uvedených v § 13 ods. 1 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI, no nespádajúcich do zoznamu uvedeného v predchádzajúcom odseku, teda úkonov:

- a) predaja nepotrebnnej nehnuteľnej veci,
- b) darovania nepotrebnnej hnutelnej veci, ktorej obstarávacía cena bola vyššia ako 15 000 eur a zostatková hodnota vedená v účtovníctve je vyššia ako 10 000 eur,
- c) zámeny nehnuteľnej veci,
- d) výpožičky nehnuteľnej veci na čas dlhší ako jeden rok alebo na neurčitý čas,
- e) nájmu nehnuteľnej veci na čas dlhší ako jeden rok alebo na neurčitý čas,
- f) odpustenia dlhu v sume vyššej ako 10 000 eur,
- g) odpísania pohľadávky v sume vyššej ako 6 000 eur,
- h) postúpenia pohľadávky, ak odplata je nižšia ako 80 % nominálnej hodnoty pohľadávky,
- i) uzatvorenia koncesnej zmluvy,

si vyžaduje **iba súhlas akademického senátu verejnej vysokej školy** (§ 17 ods. 1 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách).

2. **stanovením zákazu niektorých úkonov nakladania s majetkom,** o ktorých sa predpokladá, že by mohli mať veľmi nepriaznivý dopad na majetkovú situáciu vybranej právnickej osoby.

Napr. verejná vysoká škola, ktorá spadá do kategórie VPI, nesmie o. i.:

- a) uskutočňovať vklady do spoločností, v ktorých sa ručí celým majetkom (verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť) (§ 19 ods. 5 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách),
- b) použiť svoj majetok na poskytnutie vkladu podľa zmluvy o tichom spoločenstve (§ 4 ods. 3 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI),
- c) prevziať ručenie za záväzky tretích osôb (§ 19 ods. 5 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách), ani na zabezpečenie záväzkov tretích osôb zaťažiť svoj majetok (§ 4 ods. 4 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI),
- d) vystavovať, akceptovať ani avalovať zmenky (§ 17 ods. 6 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách),
- e) vkladať do obchodnej spoločnosti alebo družstva nehnuteľný majetok, ktorý získala prevodom od štátu, a finančné prostriedky získané dotáciou zo štátneho rozpočtu (§ 19 ods. 5 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách).

3. **stanovením zákonnej ochrany pred nedobrovoľnou stratou niektorých majetkových aktív** vybranej právnickej osoby.

Napr. podľa zákona č. 532/2010 Z.z. o Rozhlase a televízii Slovenska (ďalej tiež „RTVS“) nebude predmetom exekúcie vedenej proti RTVS: (a) majetok, ktorý v roku 2004 prešiel z vlastníctva štátu do vlastníctva Slovenskej televízie a Slovenského rozhlasu, a (b) finančné prostriedky RTVS pochádzajúce z príspevku zo štátneho rozpočtu [§ 19 ods. 11 a § 20 ods. 1 písm. a) zákona č. 532/2010 Z.z.].

4. **prostredníctvom inštitútu tzv. prioritného majetku.**

Právny režim prioritného majetku v sebe zväčša zahŕňa tak obmedzenia možnosti nakladania s prioritným majetkom, ako aj zákonnú ochranu pred nedobrovoľnou stratou prioritného majetku. Konkrétny obsah právneho režimu prioritného majetku nebýva vo všetkých prípadoch rovnaký; rozdiely medzi jednotlivými právnymi režimami možno badať na úrovni:

a) **situácie vzniku tzv. prioritného majetku.**

Pri niektorých vybraných právnických osobách sa ich majetok (alebo jeho časť) stáva tzv. prioritným už v momente, keď sa stane ich majetkom v dôsledku prevodu/prechodu z vlastníctva štátu a tento štatút si udržiava dovtedy, pokiaľ zostáva ich majetkom [napr. prioritný majetok Národnej diaľničnej spoločnosti, a.s., (ďalej tiež „NDS“) podľa § 4 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z.z. o Národnej diaľničnej spoločnosti; prioritný majetok neziskových organizácií podľa § 31a ods. 1 zákona č. 213/1997 Z.z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby].

Pri iných vybraných právnických osobách štatút prioritného majetku vzniká až v momente, keď je určitý majetok vložený, ako vklad vybranej právnickej osoby, do majetku inej právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie, a tento štatút prioritného majetku sa vzťahuje iba na tú časť majetku vybranej právnickej

osoby, ktorá je predmetom vkladu (napr. majetkový vklad verejnoprávnych inštitúcií podľa § 11c zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI).

A nakoniec, pri niektorých vybraných právnických osobách sa ich majetok (alebo jeho časť) stáva prioritným majetkom v momente, keď sa stane ich majetkom v dôsledku prevodu/prechodu z vlastníctva štátu, a tento štatút si udržiava nielen dovtedy, pokiaľ zostáva ich majetkom, ale aj v prípade, že je predmetom vkladu vybranej právnickej osoby do majetku inej právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie [napr. majetok Verejných prístavov, a.s., (ďalej tiež „VP“) podľa § 6 ods. 4 a § 6f ods. 2 zákona č. 338/2000 Z.z. o vnútrozemskej plavbe].

b) predmetu prioritného majetku.

V prípade NDS spadajú do kategórie prioritného majetku diaľnice, cesty pre motorové vozidlá a cesty podľa schváleného plánu rozvoja diaľnic (§ 2 ods. 1 zákona č. 639/2004 Z.z. o NDS), teda v zásade iba nehnuteľnosti. Aj u verejnoprávnych inštitúcií štatút prioritného majetku nadobúdajú iba nehnuteľnosti, ktoré sú vložené do majetku inej právnickej osoby za účelom realizácie koncesie (§ 11c ods. 3 prvá veta zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom NDS).

Naopak, v prípade VP spadajú do kategórie prioritného majetku pozemky a zariadenia vo verejných prístavoch (§ 6 ods. 3 zákona č. 338/2000 Z.z. o vnútrozemskej plavbe), teda nehnuteľné i hnutel'né veci. Rovnako aj v prípade neziskových organizácií tvorí prioritný majetok všetok majetok, ktorý do majetku neziskovej organizácie vkladá štát, teda nehnuteľné veci, hnutel'né veci i iné majetkové hodnoty (§ 31a ods. 1 zákona č. 213/1997 Z.z.).

c) obmedzení pri nakladaní s prioritným majetkom.

Prioritný infraštruktúrny majetok vo vlastníctve NDS nemôže byť predmetom záložného práva či iného zabezpečenia záväzkov NDS alebo tretích osôb, nemožno ho previesť do vlastníctva iných osôb (§ 2 ods. 2 zákona č. 639/2004 Z.z. o NDS). Nakladanie s prioritným majetkom neziskových organizácií podlieha veľmi podobným obmedzeniam ako prioritný infraštruktúrny majetok NDS (§ 31a ods. 2 zákona č. 213/1997 Z.z. o NO poskytujúcich všeobecne prospešné služby). Prioritný majetok vložený verejnoprávnu inštitúciou do inej právnickej osoby za účelom realizácie koncesie nemôže byť predmetom zabezpečenia záväzkov tejto inej právnickej osoby alebo tretích osôb, ani ho nemožno previesť do vlastníctva iných osôb (§ 11c ods. 3 druhá veta zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI).

Pokiaľ prioritný majetok VP ostáva majetkom VP, podlieha veľmi podobným obmedzeniam ako prioritný majetok NDS (§ 6 ods. 4 tretia veta zákona č. 338/2000 Z.z. o vnútrozemskej plavbe) a ak je prioritný majetok VP predmetom vkladu do majetku inej právnickej osoby za účelom realizácie koncesie, podlieha veľmi podobným obmedzeniam, ako vklad majetku verejnoprávnych inštitúcií do majetku iných právnických osôb za účelom realizácie koncesie (§ 6f ods. 2 druhá veta zákona č. 338/2000 Z.z. o vnútrozemskej plavbe).

d) **obsahu zákonnej ochrany prioritného majetku.**

Prioritný infraštruktúrny majetok vo vlastníctve NDS nemôže byť predmetom exekúcie, výkonu rozhodnutia, nie je súčasťou konkurznej podstaty a ani nie je predmetom likvidácie [§ 2 ods. 2 posledná veta, § 11 ods. 2 písm. b) a ods. 3 zákona č. 639/2004 Z.z. o NDS]. Prioritný majetok neziskových organizácií nie je predmetom likvidácie (§ 31a ods. 3 zákona č. 213/1997 Z.z.) a k nehnuteľnostiam, ktoré sú prioritným majetkom neziskových organizácií, vzniká v prospech štátu právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 31a ods. 4 zákona č. 213/1997 Z.z. o NO poskytujúcich všeobecne prospešné služby).

Prioritný majetok vložený verejnoprávnou inštitúciou do inej právnickej osoby za účelom realizácie koncesie nepodlieha výkonu rozhodnutia, exekúcii, nie je súčasťou konkurznej podstaty a ani predmetom likvidácie tejto inej právnickej osoby (§ 11c ods. 3 tretia veta zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI). Dňom vyhlásenia konkurzu na majetok inej právnickej osoby oprávnenie konať za túto inú právnickú osobu vo veciach prevádzky a údržby prioritného majetku prechádza na verejnoprávnu inštitúciu; dňom právoplatnosti vyhlásenia konkurzu na majetok tejto inej právnickej osoby prechádza na verejnoprávnu inštitúciu aj vlastníctvo k prioritnému majetku. No protihodnotou za tento spätný prechod vlastníctva k prioritnému majetku v prospech verejnoprávnej inštitúcie bude vyplatenie náhrady (zrejme v prospech konkurznej podstaty) určenej v koncesnej zmluve, najviac vo výške stanovenej znaleckým posudkom. Odmenu znalca za vypracovanie znaleckého posudku, ktorým sa oceňuje prioritný majetok, uhradza verejnoprávna inštitúcia (§ 11c ods. 6 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI). Podobný postup sa uplatňuje aj v prípade zrušenia inej právnickej osoby s likvidáciou (§ 11c ods. 7 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI).

Pokiaľ prioritný majetok ostáva vo vlastníctve VP, teší sa veľmi podobnej zákonnej ochrane ako prioritný infraštruktúrny majetok NDS (§ 6 ods. 4 posledná veta zákona č. 338/2000 Z.z. o vnútrozemskej plavbe) a ak je prioritný majetok VP predmetom vkladu do majetku inej právnickej osoby za účelom realizácie koncesie, teší sa veľmi podobnej zákonnej ochrane ako vklad majetku verejnoprávných inštitúcií do majetku iných právnických osôb za účelom realizácie koncesie (§ 6f ods. 2 tretia veta, ods. 5 a ods. 6 zákona č. 338/2000 Z.z. o vnútrozemskej plavbe).

Vyššie uvedený (a neúplný) prehľad právnych predpisov napovedá, že ambíciu zákonodarcu poskytnúť štátnemu majetku, ktorý bol predmetom prevodu/prechodu do vlastníctva vybraných právnických osôb, osobitnú zákonnú ochranu možno badať konštantne, a to aj v relatívne blízkej minulosti. **Spoločnosť Verejné prístavy, tešiaca sa rozsiahlej zákonnej ochrane svojho prioritného majetku podľa zákona č. 338/2000 Z.z., bola založená v roku 2008. Exekučnej imunite rozsiahlej časti svojho majetku podľa zákona č. 532/2010 Z.z. sa RTVS teší od roku 2011. A do zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom verejnoprávných inštitúcií (medzi ktoré patria napr. aj verejné vysoké školy) bol inštitút**

prioritného majetku (vloženého do majetku inej právnickej osoby za účelom realizácie koncesie) zakomponovaný tiež v roku 2011.

Ak by sa teda komisia priklonila k načrtnutiu takého majetkového režimu budúcich v.v.i., ktorý by vôbec nepočítal s osobitnou ochranou majetku pochádzajúceho od štátu, nemožno vylúčiť, že návrh na jeho zakomponovanie by bol sformulovaný v rámci pripomienkového konania.

4.3 Návrh režimu ochrany a nakladania s majetkom v.v.i.

Pracovná skupina, ktorá pripravila toto stanovisko, preto ponúka na úvahu Komisii pre transformáciu SAV aj Spoločnej pracovnej skupiny režim rozdelenia majetku v.v.i. do viacerých kategórií s rôznou mierou, stupňom ich zákonnej ochrany. Osobitná zákonná ochrana by sa vzťahovala na prioritný majetok, ktorý by zahŕňal iba majetkové aktíva s najpriamejším vzťahom k ich štátnemu pôvodu a pri ktorom najakútnejšie vyvstáva potreba eliminácie rizika ich nedobrovoľnej straty. Naopak, s tou kategóriou majetku, ktorý by predstavoval pre v.v.i. minimálnu mieru využiteľnosti a mal by iba minimálnu hodnotu, bolo by možné nakladať flexibilne.

4.3.1 Návrh kategorizácie majetku v.v.i.

1. **prioritný majetok** by zahŕňal tie nehnuteľnosti, ktoré budú predmetom prevodu/prechodu vlastníctva od štátu pri zriadení v.v.i.
Ako sme uviedli vyššie, táto kategória majetku tvorí prioritný majetok aj pri NDS, VP i neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby. Táto kategória majetku je tiež predmetom osobitnej ochrany pri RTVS (nemožnosť exekúcie) a obmedzení pri nakladaní aj u verejných vysokých škôl (nemožnosť vkladu do obchodnej spoločnosti alebo družstva).
2. **koncesný prioritný majetok** by vznikol iba v prípade, že by v.v.i. vložila nehnuteľnosti do majetku inej právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie. Koncesný prioritný majetok by zahŕňal akékoľvek nehnuteľnosti v.v.i., teda nielen tie, ktoré nadobudne od štátu pri svojom zriadení (prioritný majetok), ako aj tie, ktoré nadobudne neskôr.
3. **bežný majetok**,
4. **nepotrebný majetok** by zahŕňal hnutel'ný majetok, ktorý by už neslúžil, a ani v budúcnosti by už nemohol slúžiť, na plnenie hlavnej činnosti, ďalšej činnosti či inej činnosti v.v.i.

4.3.2 Návrh režimu právnej ochrany majetku v.v.i.

Obsah režimu právnej ochrany jednotlivých kategórií majetku by mohol byť nasledovný:

1. **prioritný majetok** by mohol byť predmetom scudzenia, zámeny alebo prenájmu, ak by s tým súhlasila Dozorná rada v.v.i. aj zriaďovateľ.

Prioritný majetok by bol chránený pred nedobrovoľnou stratou tým, že by nemohol byť predmetom zabezpečenia záväzkov (v.v.i. samotnej ani tretích osôb – vid'. napr. § 28 ods. 9 českého zákona o v.v.i.), výkonu rozhodnutia, exekúcie, konkurzu a reštrukturalizácie a ani likvidácie. V prípade, že by sa v.v.i. ocitla v procese vedúcom prípadne k jej zániku (konkurzné konanie, zrušenie s likvidáciou), vlastníctvo prioritného majetku by prešlo späť na štát a jeho správa na zriaďovateľa (napr. postup uvedený v § 11 ods. 3 zákona č. 639/2004 Z.z. o NDS či v § 13f ods. 6 a 7 zákona č. 278/1993 Z.z. o správe majetku štátu).

Ak by s tým súhlasila Dozorná rada v.v.i. a zriaďovateľ, prioritný majetok by mohol byť predmetom koncesnej zmluvy (napr. § 11a a 11b zákona č. 176/2004 Z. z. o nakladaní s majetkom NDS) podľa osobitného predpisu (§ 15 a 66 až 71 zákona č. 25/2006 Z.z. o verejnom obstarávaní).

2. **koncesný prioritný majetok** by vznikol iba v prípade, ak by – so súhlasom Dozornej rady v.v.i. i zriaďovateľa – v.v.i. vložila nehnuteľnú vec patriacu do jej vlastníctva (či už spadajúcu do kategórie prioritného majetku alebo nie) do majetku inej právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie (napr. § 11c zákona č. 176/2004 Z. z. o nakladaní s majetkom VPI). Zmyslom inštitútu koncesného prioritného majetku by bolo vymedziť tú časť majetku inej právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie, na ktorú sa bude vzťahovať ochranný režim vyplývajúci z § 11c ods. 3 až 7 zákona č. 176/2004 Z. z. o nakladaní s majetkom VPI, ktorý sme popísali vyššie. Osobitosť tohto ochranného režimu koncesného prioritného majetku by spočívala v tom, že ochrana nehnuteľného majetku v.v.i. by bola zabezpečená aj vtedy, ak by bol tento majetok vložený do základného imania právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie, teda v situácii, keď by sa vlastníkom tohto majetku stal iný subjekt ako v.v.i.
3. **bežný majetok** by bolo možné nadobudnúť, scudziť, zameniť, vložiť do majetku inej právnickej osoby, použiť na zabezpečenie záväzkov v.v.i. či prenajať. Vybrané úkony nakladania s bežným majetkom by podliehali súhlasu Dozornej rady v.v.i., a prípadne aj zriaďovateľa v.v.i., v závislosti od hodnoty majetku, s ktorým sa nakladá, či od osobitného predmetu úkonu nakladania, ako uvádzame nižšie.

Bežný majetok v.v.i. by mohol byť postihnutý výkonom rozhodnutia, exekúciou či konkurzom a bol by predmetom likvidácie.

Táto zásadná možnosť nedobrovoľnej straty bežného majetku v.v.i. by ale mala podliehať určitým čiastkovým obmedzeniam. Spod výkonu rozhodnutia, exekúcie či konkurzu by mali byť vyňaté:

- a) finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu štátu a rozpočtu EÚ.
- b) nehnuteľný a huteľný majetok zaobstaraný z prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu Európskej únie.
Exekučná imunita pre kategórie aktív uvedené pod písmenami a) a b) vyplýva už z § 8 ods. 10 zákona č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy.
- c) finančné prostriedky z verejných zdrojov, pri ktorých právne predpisy upravujúce otázku ich použitia, vylučujú ich použitie na iný než určený účel.
Táto kategória finančných prostriedkov sa teší exekučnej imunity už podľa súčasného § 102 Exekučného poriadku č. 233/1995 Z.z.
- d) majetkové autorské práva, okrem pohľadávok vzniknutých z autorských práv, nemôžu byť predmetom exekúcie (§ 18 ods. 5 autorského zákona č. 618/2003 Z.z.).

Rovnako aj zásadná voľnosť pri nakladaní by mala podliehať určitým čiastkovým obmedzeniam; konkrétne v.v.i. by nemala vkladať do majetku inej právnickej osoby finančné prostriedky z verejných zdrojov určené na účelovú podporu hlavnej činnosti v.v.i. alebo na dotácie ďalšej činnosti v.v.i. [rovnaké obmedzenia ako v § 28 ods. 8 písm. b) českého zákona o v.v.i.],

4. **nepotrebný majetok** by bolo možné scudziť, zameniť, vložiť do majetku inej právnickej osoby, použiť na zabezpečenie záväzkov v.v.i., prenajať.

Nepotrebný majetok by mohol byť postihnutý výkonom rozhodnutia, exekúciou, konkurzom a bol by predmetom likvidácie.

O zmene zaradenia majetku z kategórie bežného majetku do kategórie nepotrebného majetku (alebo aj naopak), by rozhodoval riaditeľ v.v.i. so súhlasom dozornej rady v.v.i. Tým by sa vytvorila možnosť pre vyvodenie dôsledkov zo skutočnosti, že majetok pôvodne klasifikovaný ako bežný už v.v.i. nepotrebuje (napr. v dôsledku jeho opotrebovania, technologickej zastaranosti, zbytočnosti) a na jeho flexibilné scudzenie.

Nepotrebný majetok by v.v.i. mohla prenechať do bezplatného užívania podľa zmluvy o výpožičke alebo bezodplatne scudziť:

- a) ak by sa ho opakovane nepodarilo predať ani prenajať,
- b) iba v prospech štátu, samosprávy, rozpočtovej alebo príspevkovej organizácie, inej v.v.i., neziskovej organizácie poskytujúcej verejnoprospešné služby (zákon č. 213/1997 Z. z.) alebo verejnoprávnej inštitúcie (zákon č. 176/2004 Z.z.).

V záujme ochrany majetku v.v.i. by mali byť **vo všeobecnosti** (bez ohľadu na kategóriu majetku, ktorých by sa úkony nakladania mali týkať) **zakázané niektoré úkony nakladania s majetkom**, o ktorých sa predpokladá, že by mohli mať obzvlášť nepriaznivý dopad na majetkovú situáciu v.v.i., ako napr.:

1. byť účastníkom právnych vzťahov zo zmenky ako dlžník alebo avalista,
2. zabezpečovať záväzky iných osôb,
3. nadobúdať cenné papiere iné ako: (a) cenné papiere vydané štátom alebo samosprávou, za ktoré emitent ručí, alebo (b) akcie akciovej spoločnosti, ktorú v.v.i. založí, alebo do ktorej vstúpi, v súlade so zákonom v.v.i.,
4. stať sa spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom komanditnej spoločnosti,
5. byť účastníkom zmluvy o tichom spoločenstve.

Tieto zákazy možno nájsť aj v § 28 ods. 8 písm. a) a ods. 9 českého zákona o v.v.i., v § 4 ods. 3 a 4 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI či v § 17 ods. 6 a § 19 ods. 5 zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách.

Súčasne by v.v.i. mali **pri uskutočňovaní povolených úkonov nakladania s majetkom** (bez ohľadu na kategóriu majetku, ktorých by sa úkony nakladania mali týkať) **dodržiavať určité všeobecné požiadavky**, ako napr.:

1. pri scudzovaní majetku použiť postup uvedený v § 5 ods. 1, 2, 5 a 6 zákona č. 176/2004 Z. z. o nakladaní s majetkom VPI, iba s tým rozdielom, že: (a) najvyššia ponúknutá kúpna cena nesmie byť nižšia ako cena obvyklá v danom mieste a čase za porovnateľnú vec (napr. § 28 ods. 10 českého zákona o v.v.i.), a (b) v.v.i. bude povinná zakomponovať do podmienok verejnej obchodnej súťaže právo kedykoľvek (teda aj po odovzdaní ponúk) zrušiť súťaž bez uvedenia dôvodu (typicky pre prípad nedostatočne zaujímavej ceny).
2. pri dojednávaní nájmu svojho majetku by musela dojsť aspoň nájomné obvyklé v danom mieste a čase za porovnateľnú vec na dohodnutý účel (napr. § 8 ods. 3 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI, *a contrario* § 17 ods. 5 prvá veta zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách).
3. všetky právne úkony nakladania s majetkom v.v.i. by museli byť písomné, inak by boli neplatné (napr. § 3 ods. 3 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI).

Právne úkony nakladania s majetkom v.v.i., ktoré by si vyžadovali súhlas Dozornej rady v.v.i. a prípadne aj zriaďovateľa v.v.i., by boli bez tohto predchádzajúceho písomného súhlasu, resp. týchto predchádzajúcich súhlasov, neplatné (napr. § 12 ods. 3 prvá veta zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI, § 28 ods. 7 českého zákona o v.v.i.).

4. pri realizácii vkladu v.v.i. do majetku inej právnickej osoby je potrebné pamätať na:

a) **účel vstupu v.v.i. do iných právnických osôb.**

Na úrovni účelu možno uviesť, že český zákon umožňuje v.v.i. zakladať iné právnické osoby, alebo do nich vstupovať, iba v prípade, ak: **(a) samotná táto iná právnická osoba uskutočňuje výskum a vývoj, alebo (b) táto iná právnická osoba využíva výsledky hlavnej činnosti v.v.i. (§ 28 ods. 8).**

Keďže výstupy činnosti v.v.i., trhové využitie ktorých by prichádzalo do úvahy, nemusia byť iba výsledkom výskumu, teda tzv. hlavnej činnosti budúcich v.v.i., ale môžu byť aj výsledkom vývoja, teda činnosti, ktorú v.v.i. budú môcť vykonávať ako tzv. inú činnosť, navrhujeme, aby povolený účel zakladania iných právnických osôb, alebo vstupu do nich, uvedený vyššie, pod písmenom b) znel nasledovne: **(b) táto iná právnická osoba využíva výsledky hlavnej činnosti, ďalšej činnosti či inej činnosti v.v.i.**

Keďže vyššie navrhujeme možnosť pre v.v.i. vložiť svoj majetok (vrátane nehnuteľného) do inej právnickej osoby založenej za účelom realizácie koncesie na stavebné práce alebo služby, tretím prípustným účelom založenia inej právnickej osoby, alebo vstupu do nej, by mala byť realizácia koncesie na stavebné práce alebo služby. Zároveň český zákon o v.v.i. upozorňuje, že založenie inej právnickej osoby, alebo vstup do nej, nesmie ohroziť hlavnú činnosť v.v.i. (§ 28 ods. 8 písm. c).

Za účelom vytvorenia možnosti v.v.i. podieľať sa na činnosti špecializovaných organizácií vedy a techniky podľa § 7b zákona č. 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja, navrhujeme, aby – popri možnosti zakladať iné právnické osoby za jedným spomedzi účelov uvedených v predchádzajúcich odsekoch (alebo vstupovať do nich) – bola v.v.i. výslovne priznaná **možnosť zakladať špecializované organizácie vedy a techniky podľa § 7b zákona č. 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja.** Za týmto účelom by bolo potrebné novelizovať aj zákon č. 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja tak, aby výskumno-vývojové centrum podľa § 7b ods. 5 mohlo využívať výsledky výskumu a vývoja aj v.v.i. a aby v.v.i. mohla byť ich spoločníkom.

b) **zabezpečenie adekvátneho postavenia v.v.i., ako spoločníka alebo člena inej právnickej osoby.**

Pri zabezpečovaní adekvátneho postavenia v.v.i. v inej právnickej osobe **bude v.v.i. konfrontovaná s novými výzvami, ktoré doposiaľ neboli súčasťou bežnej agendy vedeckých organizácií SAV.** Na príklade založenia novej spoločnosti s ručením obmedzeným zo strany v.v.i. a subjektu zo súkromného sektora možno načrtnúť otázky, ktoré pred v.v.i., ako budúcim spoločníkom takejto s.r.o., vyvstanú: (a) na aké dôležité otázky sa zamerať pri tvorbe

spoločenskej zmluvy, (b) ako nastaviť vzťahy medzi spoločníkmi, (c) ako mať a nestratiť kontrolu nad dôležitými otázkami riadenia a fungovania spoločnosti v prospech druhého spoločníka, (d) ako zabezpečiť manažérsku kontrolu, najmä vo vzťahu k štatutárnemu orgánu a k spôsobu, akým tento bude konať v mene spoločnosti, atď.

Nemyslíme si, že otázku postavenia v.v.i. ako spoločníka alebo člena v iných právnických osobách by bolo vhodné a účelné riešiť priamo prostredníctvom zákonnej úpravy. Zostaviť univerzálnu zákonnú šablónu úpravy právneho postavenia v.v.i. v iných právnických osobách azda ani nie je možné. Zákonná úprava by nedokázala pružne reagovať na rozličné konkrétne okolnosti, vzťahy a potreby v.v.i. týkajúce sa jej postavenia v iných právnických osobách.

Preto by bolo vhodnejšie uvažovať skôr nad tým, že zriaďovateľ v.v.i. by prostredníctvom svojej internej normy stanovil určitú základnú šablónu (ktorú by podľa potreby mohla SAV sama meniť či dopĺňať) obsahujúcu úpravu vybraných kľúčových otázok právneho postavenia v.v.i. v právnických osobách, na ktorých by v.v.i. mali vždy trvať pri vytváraní nových právnických osôb, resp. pri vstupovaní do právnických osôb už existujúcich. Šablóna by napríklad mohla obsahovať aj riešenia ďalších otázok, ktoré by už mali iba charakter odporúčaní.

Alternatívnym postupom by mohlo byť napríklad to, že povinnou obsahovou náležitosťou rozhodnutia zriaďovateľa v.v.i. a/alebo dozornej rady v.v.i. o schválení vkladu v.v.i. do inej právnickej osoby by bolo usmernenie o minimálnej úrovni práv v.v.i., ako spoločníka/člena v tejto inej právnickej osobe, resp. o minimálnej úrovni zastúpenia v.v.i. v orgánoch tejto inej právnickej osoby.

5. zamedziť konfliktu záujmov pri uskutočňovaní úkonov dispozície s majetkom v.v.i., napr. zavedením režimu vychádzajúceho z § 14 zákona č. 176/2004 Z.z. o nakladaní s majetkom VPI. Podľa tohto režimu by v.v.i. nemohla previesť vlastníctvo k svojmu majetku v prospech fyzickej osoby, ktorá by bola vo v.v.i.:
 - a) štatutárnym orgánom,
 - b) členom štatutárneho, riadiaceho, výkonného alebo dozorného orgánu,
 - c) vedúcim zamestnancom,
 - d) zamestnancom zodpovedným za nakladanie s majetkom,
 - e) blízkou osobou osôb uvedených v písmenách a) až d).

v.v.i. by takisto nemohla previesť svoj majetok v prospech právnickej osoby, v ktorej by štatutárnym orgánom alebo členom riadiaceho, výkonného alebo dozorného orgánu bola jedna z vyššie uvedených fyzických osôb.

6. Na druhej strane, v záujme vytvorenia priestoru na zakladanie tzv. spin-off spoločností by bolo žiaduce, aby zákon o v.v.i. výslovne spomenul možnosť pre v.v.i. zakladať aj také právnické osoby (alebo vstupovať do nich), kde by – popri v.v.i. – boli ďalšími spoločníkmi zamestnanci v.v.i. a, prípadne, kde by vkladom v.v.i. bolo: (a) právo duševného vlastníctva, (b) licencia na používanie predmetu duševného vlastníctva, alebo (c) výsledky činnosti v.v.i., hoci ešte nedospeli do štádia vzniku práv duševného vlastníctva. V právnických osobách vymedzených v predchádzajúcej vete by mohli pôsobiť ako štatutárny orgán alebo ako člen štatutárneho, riadiaceho, výkonného alebo dozorného orgánu aj štatutárny orgán v.v.i., člen rady v.v.i. alebo člen dozornej rady v.v.i. Zákon o v.v.i. by mal výslovne deklarovať, že založenie takejto právnickej osoby, a prítomnosť osôb činných v orgánoch v.v.i. aj v orgánoch tejto inej právnickej osoby, nie je považované za porušenie pravidiel upravujúcich zákaz konkurencie, ako napr. pravidla navrhovaného v predchádzajúcom bode 5.

A napokon, dôležitým prvkom režimu nakladania s majetkom v.v.i. by bolo nepochybne **rozdelenie, resp. artikulácia, kompetencií jednotlivých orgánov v.v.i. a zriaďovateľa v.v.i. v procese schvaľovania a uskutočňovania úkonov dispozície s majetkom v.v.i.**, ako aj ich zodpovednosť.

Na návrh riaditeľa v.v.i. **by dvojitému schvaľovaniu, Dozornou radou v.v.i. i zriaďovateľom v.v.i.**, podliehali najzávažnejšie úkony nakladania s majetkom v.v.i., a to úkony:

1. scudzenia alebo iného nakladania s prioritným majetkom,
2. založenia alebo vstupu do inej právnickej osoby, ak predmetom vkladu v.v.i. je aj nehnuteľnosť, ako aj úkony výkonu práv v.v.i. v takejto inej právnickej osobe, ktoré môžu mať za následok zmenu obsahu alebo rozsahu práv v.v.i. v tejto inej právnickej osobe (napr. rozhodovanie o zmene spoločenskej zmluvy, o zvýšení základného imania, o povolení prevodu obchodného podielu v.v.i. v s.r.o., o uložení povinnosti spoločníkov s.r.o. prispieť na úhradu strát s.r.o. nad výšku vkladu, zriadenie záložného práva na obchodný podiel v.v.i. v s.r.o., podanie návrhu na zrušenie účasti v.v.i. v s.r.o.),
3. nadobudnutia, scudzenia, zriadenia záložného práva či iného vecného práva alebo iného nakladania s bežným majetkom, ktorého hodnota je vyššia ako stonásobok sumy, od ktorej sa veci považujú za hmotný majetok podľa osobitného predpisu [§ 22 ods. 2 písm. a) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov – 1.700 EUR], teda ktorého hodnota je vyššia ako 170.000 EUR (táto hodnota je samozrejme na zváženie). Za hodnotu majetku podľa predchádzajúcej vety sa pokladá suma, za ktorú sa v danom mieste a čase zvyčajne predáva taký alebo porovnateľný majetok [napr. § 41 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách].
4. založenia alebo vstupu do inej právnickej osoby, ak hodnota vkladu v.v.i. je vyššia ako hodnota uvedená v bode 3, ako aj úkony výkonu práv v.v.i. v takejto inej právnickej osobe, ktoré môžu mať za následok zmenu obsahu alebo rozsahu práv v.v.i. v tejto inej právnickej osobe,

5. dojednania alebo zmeny prenájmu majetku v.v.i., ak hodnota prenajatého majetku je vyššia ako hodnota uvedená v bode 3 a doba prenájmu je viac ako 1 rok,
6. čerpania úveru v prospech v.v.i., ak výška úveru, ktorý možno čerpať, je vyššia ako ½ hodnoty uvedenej v bode 3.

Na návrh riaditeľa **by schváleniu iba Dozornou radou v.v.i.** podliehali menej závažné úkony nakladania s majetkom v.v.i., a to úkony:

7. nadobudnutia, scudzenia, zriadenia záložného práva či iného vecného práva alebo iného nakladania s bežným majetkom, ktorého hodnota je vyššia ako dvadsaťnásobok sumy, od ktorej sa veci považujú za hmotný majetok podľa osobitného predpisu [§ 22 ods. 2 písm. a) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov – 1.700 EUR], teda ktorého hodnota je vyššia ako 34.000 EUR (táto hodnota je samozrejme na zváženie). Za hodnotu majetku podľa predchádzajúcej vety sa pokladá suma, za ktorú sa v danom mieste a čase zvyčajne predáva taký alebo porovnateľný majetok [napr. § 41 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách].
8. založenia alebo vstupu do inej právnickej osoby, ak hodnota vkladu v.v.i. je vyššia ako hodnota uvedená v bode 7, ako aj úkony výkonu práv v.v.i. v takejto inej právnickej osobe, ktoré môžu mať za následok zmenu obsahu alebo rozsahu práv v.v.i. v tejto inej právnickej osobe,
9. dojednania alebo zmeny prenájmu majetku v.v.i., ak hodnota prenajatého majetku je vyššia ako hodnota uvedená v bode 7 a doba prenájmu je viac ako 6 mesiacov,
10. čerpania úveru v prospech v.v.i., ak výška úveru, ktorý možno čerpať, je vyššia ako ½ hodnoty uvedenej v bode 7.
11. zmeny zaradenia majetku z kategórie bežného majetku do kategórie nepotrebného majetku (prípadne aj naopak),
12. dohôd o spolumajiteľstve práv k predmetom duševného vlastníctva medzi v.v.i. a jej zamestnancami či inými osobami (napr. § 10 ods. 1 až 3, § 11 ods. 1 a § 20 ods. 2 patentového zákona č. 435/2001 Z.z., § 4 ods. 4 a § 9 ods. 1 zákona č. 146/2000 Z.z. o ochrane topografií polovodičových výrobkov),
13. dohôd o postúpení, resp. prevode, práv duševného vlastníctva v.v.i. alebo o poskytnutí licencie na používanie predmetov duševného vlastníctva v.v.i. (prirodzene pod podmienkou splnenia podmienky stanovenej osobitným zákonom, ako napr. súhlas zamestnanca, ako nositeľa osobnostných autorských práv k zamestnaneckému autorskému dielu, na postúpenie práva výkonu majetkových autorských práv k zamestnaneckému dielu od zamestnávateľa v prospech tretej osoby podľa § 50 ods. 1 autorského zákona č. 618/2003 Z.z.),
14. založenia alebo vstupu do inej právnickej osoby, ak predmetom vkladu v.v.i. je: (a) právo duševného vlastníctva, (b) licencia na používanie predmetu duševného vlastníctva, alebo (c) výsledky hlavnej činnosti v.v.i., hoci ešte nedospeli do štádia vzniku práv duševného vlastníctva; ako aj úkony výkonu práv v.v.i. v takejto inej právnickej osobe, ktoré môžu mať za následok zmenu obsahu alebo rozsahu práv v.v.i. v tejto inej právnickej osobe,

15. založenia alebo vstupu do inej právnickej osoby, ak ďalšími spoločníkmi alebo členmi tejto inej právnickej osoby sú zamestnanci v.v.i., ako aj úkony výkonu práv v.v.i. v takejto inej právnickej osobe, ktoré môžu mať za následok zmeny obsahu alebo rozsahu práv v.v.i. v tejto inej právnickej osobe.

Český zákon o v.v.i. určuje všeobecné limity možnosti Dozornej rady v.v.i. schváliť úkony nakladania s majetkom v.v.i. tak, že Dozorná rada v.v.i. úkon neschváli, ak: (a) je v rozpore s požiadavkou riadneho využívania s majetkom v.v.i. k realizácii jej hlavnej činnosti, alebo (b) by uskutočnením úkonu bolo ohrozené plnenie účelu, na ktorý bola v.v.i. zriadená (§ 19 ods. 2).

Režim zodpovednosti riaditeľa v.v.i. za úkony nakladania s majetkom v.v.i. by zrejme vychádzal zo známeho a dobre zabehnutého režimu zodpovednosti konateľa s.r.o. podľa § 135a Obchodného zákonníka.

5. K otázkam komercializácie duševného vlastníctva v činnosti verejnej výskumnej inštitúcie

Jedným z cieľov transformácie organizácií SAV by malo byť aj vytvorenie vhodného legislatívneho rámca, ktorý by mal ústavom ako v.v.i. umožniť realizáciu komercializácie existujúceho a v budúcnosti vytvoreného duševného vlastníctva. Komercializácia duševného vlastníctva zároveň prispieva aj k napĺňaniu ďalšieho zámeru transformácie, ktorým je možnosť získavania dodatočných, mimorozpočtových zdrojov financovania vedy a výskumu realizovaných organizáciami SAV.

Komercializácia duševného vlastníctva (zvykne sa používať aj označenie "transfer technológií") znamená komplexný prenos (aplikáciu) vedeckých poznatkov, vynálezov, know-how získaných v rámci vedecko-výskumnej činnosti vo sfére verejnej (v danom prípade akademickej) do hospodárskej a spoločenskej praxe (sféra súkromná) s cieľom komerčne uvedené výstupy zhodnotiť. Dvoma základnými fázami transferu technológií sú: **(a)** identifikácia vzniku a ochrany duševného vlastníctva, a **(b)** jeho následná komercializácia.

Treba však mať na zreteli, že **duševné vlastníctvo** nezahŕňa iba tzv. „priemyselné vlastníctvo“ (porov. kompetenciu Úradu priemyselného vlastníctva SR⁴) ale aj právnu ochranu odrôd rastlín (porov. kompetenciu Ministerstva pôdohospodárstva SR⁵) a tiež oblasť

⁴ Zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (patentový zákon); zákon č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch; zákon č. 146/2000 Z. z. o ochrane topografií polovodičových výrobkov; zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch; zákon č. 506/2009 Z.z. o ochranných známkach; zákon č. 469/2003 Z.z. o ochrane označení pôvodu a zemepisných označeniach.

⁵ Zákon č. 202/2009 Z. z. o právnej ochrane odrôd rastlín.

kultúry, resp. v skoršej terminológii vychádzajúcej z medzinárodných dohovorov aj „literárne a umelecké vlastníctvo“⁶ (porov. kompetenciu Ministerstva kultúry SR⁷).

5.1 Spin-off a Start-up spoločnosti

Jedným z najčastejšie využívaných nástrojov, spôsobov využívaných pri komercializácii duševného vlastníctva je zakladanie spin-off spoločností a/alebo start-up spoločností.

Vo všeobecnosti sa spin-off spoločnosti definujú ako organizačné jednotky, firmy, ktoré vznikajú na základe odčlenenia istej činnosti alebo skupiny ľudí z primárnej organizácie ("materskej" firmy). Najčastejšie sa jedná o malé firmy s vysokým rastovým a inovatívnym potenciálom. Podkategória spin-off spoločností, vzniknutých a disponujúcich duševným vlastníctvom vytvoreným na pôde výskumnej inštitúcie za účelom jeho následnej komercializácie, sa označujú ako akademické alebo univerzitné spin-offy.

Akademický spin-off možno definovať ako novú právnickú osobu s vlastnou právnou subjektivitou, ktorá je založená za účelom komercializácie duševného vlastníctva vytvoreného v rámci výskumnej inštitúcie, pričom daná výskumná inštitúcia sa môže, ale aj nemusí zúčastňovať svojim vkladom na fungovaní spin-offu. V prípade, ak sa zúčastňuje, vkladom býva duševné vlastníctvo výskumnej inštitúcie. Výskumná inštitúcia môže duševné vlastníctvo (napríklad konkrétny patent) na spin-off previesť na základe zmluvy alebo duševné vlastníctvo vkladá do spin-offu ako nepeňažný vklad. Ďalšou možnosťou je, že výskumná inštitúcia vkladá do spin-offu nie samotné duševné vlastníctvo ale iba právo umožňujúce duševné vlastníctvo využívať, t.j. licenciu k duševnému vlastníctvu.

Býva štandardom, že na podnikaní spin-offu participujú aj fyzické osoby, **zamestnanci výskumnej inštitúcie**, ktorý sa v rámci výkonu vedecko-výskumnej činnosti podieľali na vytvorení vkladateľného duševného vlastníctva (miera participácia je individuálna od prípadu k prípadu; rozvrhnutie podielov medzi týmito fyzickými osobami a výskumnou inštitúciou by malo byť vecou vzájomnej dohody, ktorá by mala byť kreovaná v procese zakladania nového spin-offu).

⁶ Porov. Parížsky dohovor na ochranu priemyselného vlastníctva, Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel; porov. tiež názvy vplyvných medzinárodných mimovládnych organizácií AIPPI a ALAI v ich historických súvislostiach od poslednej štvrtiny 19. storočia: AIPPI – 1873 - pôvodný názor Association internationale pour la protection de la propriété industrielle; ALAI – 1878 – Association littéraire et artistique internationale (založil Victor Hugo). V týchto súvislostiach je vhodné pripomenúť, že najnovšie treba mať na zreteli okrem **Stratégie výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR** so zameraním na oblasť hospodárstva aj **Stratégiu rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020**, keďže do kompetencie Ministerstva kultúry SR patrí okrem iného aj autorské právo a s ním súvisiace práva.

⁷ Zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon); v súvislosti s ním aj zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zák. č. 195/2000 Z. z.; zákon č. 220/2007 Z. z. o digitálnom vysielaní programových služieb a poskytovaní iných obsahových služieb prostredníctvom digitálneho prenosu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o digitálnom vysielaní),

Aj v prípade **start-up spoločnosti** ide o spoločnosť, ktorej účelom je realizovať komercializáciu duševného vlastníctva. Základné rozdiely v porovnaní so spin-off spoločnosťou spočívajú najmä:

- a) v odlišnosti osôb zakladateľov a personálneho obsadenia manažmentu novej spoločnosti. Kým v prípade spin-offu tieto osoby pochádzajú priamo z danej výskumnej inštitúcie; v prípade start-upov zvyknú tieto osoby pochádzať z mimoakademického prostredia;
- b) v prípade start-upu sa výskumná inštitúcia nezvykne priamo majetkovo podieľať na podnikaní start-upu (výskumná inštitúcia nie je spoločníkom v start-up spoločnosti); start-up využíva duševné vlastníctvo výskumnej inštitúcie na zmluvnom základe, t.j. na základe uzatvorenej licenčnej zmluvy;
- c) v prvotnej fáze existencie má spin-off v porovnaní so start-upom určitú výhodu v tom, že od začiatku disponuje určitým objemom majetku, ktorý do spin-offu vložila výskumná inštitúcia. Start-up začína úplne odpočiatku a už v prvotnej fáze potrebuje pre svoje ďalšie fungovanie kapitál, ktorý sa najčastejšie získava vo forme venture (rizikového) kapitálu.

5.2 Špecializované organizácie vedy a techniky

Platný právny poriadok SR už aj v súčasnosti (zákon č. 172/2005 Z.z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja) rozoznáva aj ďalšie, špecializované právne entity, ktoré sa využívajú v procese komercializácie duševného vlastníctva.

Podľa ustanovenia § 7b ods. 1 tohto zákona sa **špecializovanou organizáciou vedy a techniky** rozumie obchodná spoločnosť (zakladaná za účelom podnikania a dosahovania zisku), ktorej hlavnou činnosťou je podpora činností zameraných na prenos výsledkov aplikovaného výskumu alebo výsledkov vývoja do praxe a poskytovanie vedecko-technických služieb, ktorými sú:

- a) poskytovanie a šírenie vedecko-technických informácií a poznatkov vrátane knižničných služieb,
- b) činnosti podporujúce prenos výsledkov výskumu a vývoja do praxe,
- c) poradenstvo a expertízna činnosť v oblasti výskumu a vývoja,
- d) monitoring, prieskum, zber a analýza údajov, informácií a poznatkov,
- e) technická normalizácia a posudzovanie zhody výrobkov,
- f) patentová a licenčná činnosť,
- g) vedecko-technické služby v oblasti metrológie vykonávané podľa osobitného predpisu,
- h) súdnoznalecká činnosť, prekladateľstvo a tlmočníctvo v oblasti výskumu a vývoja vykonávané podľa osobitného predpisu,
- i) ďalšie vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie pre potreby výskumu a vývoja uskutočňované podľa osobitného predpisu,
- j) činnosti podporujúce skvalitňovanie infraštruktúry výskumu a vývoja,

- k) činnosti podporujúce medzinárodnú vedecko-technickú spoluprácu,
- l) posilňovanie spolupráce inštitúcií uskutočňujúcich výskum a vývoj, výrobných podnikov, podnikov služieb a inštitúcií územnej samosprávy na účel prenosu výsledkov výskumu a vývoja do praxe,

Zákon v ustanovení § 7b ods. 2 vymedzuje konkrétne typy špecializovaných organizácií, ktorými sú:

- a) vedecko-technologický park,
- b) výskumno-vývojové centrum,
- c) technologický inkubátor.

Bližšiu špecifikáciu vecnej náplne činností jednotlivých typov špecializovaných organizácií uvedených pod písm. a), b) a c) obsahuje zákon.

5.3 Právo v.v.i. zakladať nové právnické osoby a vstupovať do existujúcich právnických osôb

Z pohľadu naplnenia cieľa komercializácie nie je rozlišovanie medzi spin-off a start-up spoločnosťami až také dôležité. V skutočnosti, v mnohých prípadoch bude v praxi spin-off vykazovať znaky, ktoré sú charakteristické pre klasický start-up a opačne.

Dôležité v rámci legislatívnej tvorby zákona o v.v.i. bude výslovné zákonné **zakotvenie právnej možnosti pre v.v.i. zakladať nové právnické osoby a/alebo nadobúdať majetkovú účasť v už existujúcich, fungujúcich právnických osobách a/alebo sa s inými právnickými alebo fyzickými osobami združovať**.

Samozrejme, vyššie uvedené právo by malo byť zákonom limitované (napríklad limitácia v podobe účelu založenia právnickej osoby, ktorým by malo byť vytvorenie nového duševného vlastníctva, resp. komercializácia vytvoreného duševného vlastníctva).

V rámci legislatívnej práce treba dbať dôsledne na to, aby vytvorený právny rámec umožňujúci zakladanie nových právnických osôb v zákone o v.v.i. bol **plne kompatibilný** (a nebol tak v rozpore) s už existujúcimi právnymi predpismi (napríklad zákon o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja). Nesmie vzniknúť situácia, kedy by sa výkladom príslušných ustanovení zákona o v.v.i. upravujúcich zakladanie a účasť v.v.i. v iných právnických osobách malo dospieť k záveru, že v.v.i. nemôže založiť alebo byť spoločníkom v právnických osobách – špecializovaných organizáciách vedy a techniky ako ich rozoznáva zákon o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja.

5.4 Právo zamestnancov v.v.i. byť spoločníkmi právnických osôb uskutočňujúcich komercializáciu duševného vlastníctva

Verejná výskumná inštitúcia bude zároveň oprávnená založiť právnickú osobu sama alebo **spolu s inými osobami**. Prípadne by právna úprava ešte osobitne zdôraznila, že týmito inými osobami môžu byť aj priamo **zamestnanci v.v.i.** V praxi by sa predovšetkým malo jednať o prípady spin-off a start-up spoločností.

V súvislosti s participáciou zamestnancov v.v.i. ako spoločníkov v právnických osobách treba pamätať aj na súvisiace právne predpisy, akými sú **Zákonník práce** (ust. § 83 a 83a), **zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve (autorský zákon) a ostatné predpisy upravujúce priemyselné práva (najmä zákon o patentoch)**.

Ak v rámci činnosti v.v.i. budú v budúcnosti vznikať výsledky, ktoré sú dielom v zmysle autorského zákona vzťahuje sa na ne režim tzv. zamestnaneckého diela (§ 50 autorského zákona), v prípade, ak sa nedohodli inak. Majetkové práva k dielam (napríklad licencované diela), ktoré boli vytvorené zamestnancami v rámci ich pracovného pomeru **vykonáva zamestnávateľ a nie jednotliví zamestnanci**. Zároveň však treba dodať, že autorský zákon ponecháva priestor na dohodu medzi zamestnávateľom a zamestnancom, ktorej výsledkom môže byť, že nositeľom majetkových práv k autorskému dielu bude zamestnanec. Varianty dohody však môžu byť viaceré. Majetkové práva k dielu by zamestnanec a zamestnávateľ vykonávali vždy spoločne (riziko, že sa vzájomne nedohodnú, čo môže blokovat'/zmarit' možnosť komercializácie diela), alebo, že majetkové práva bude patriť zamestnancovi avšak zamestnanec zároveň udelí zamestnávateľovi exkluzívnu licenciu na spôsoby použitia diela, vrátane práva pre zamestnávateľa udeľovať sublicencie tretím osobám.

Obdobne je to aj v oblasti ochrany priemyselných práv. Napríklad zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch (patentový zákon) v § 11 ustanovuje:

*„(1) Ak pôvodca vytvoril vynález v rámci plnenia úloh z pracovnoprávneho vzťahu, obdobného pracovného vzťahu alebo členského vzťahu, **právo na riešenie prechádza na zamestnávateľa, ak sa účastníci tohto vzťahu nedohodli inak**. Právo na pôvodcovstvo tým nie je dotknuté.“*

(2) Pôvodca, ktorý vytvoril vynález podľa odseku 1, je povinný zamestnávateľa o tejto skutočnosti bez odkladu písomne upovedomiť a zároveň mu odovzdať všetky podklady potrebné na posúdenie vynálezu.

(3) Zamestnávateľ môže uplatniť voči pôvodcovi právo na riešenie, a to písomne v lehote troch mesiacov od upovedomenia podľa odseku 2.

(4) Ak zamestnávateľ neuplatní písomne právo na riešenie v ustanovenej lehote podľa odseku 3, prechádza toto právo späť na pôvodcu. Zamestnávateľ, ako aj pôvodca sú v tejto lehote povinní zachovávať o vynáleze mlčanlivosť voči tretím osobám.

*(5) Pôvodca, voči ktorému sa uplatnilo právo na riešenie podľa odseku 3, má vo vzťahu k zamestnávateľovi **právo na primeranú odmenu**. Na určenie výšky odmeny je rozhodujúci technický a hospodársky význam vynálezu a prínos dosiahnutelný jeho využitím alebo iným*

uplatnením, pričom sa prihliada na materiálny podiel zamestnávateľa na vytvorení vynálezu, ako aj na rozsah a obsah pracovných úloh pôvodcu. Ak odmena zjavne nezodpovedá prínosu dosiahnutému neskorším využitím alebo iným uplatnením vynálezu, pôvodca má právo na dodatočné vyrovnanie.

(6) Práva a povinnosti vyplývajúce z ustanovení odsekov 1 až 5 zostávajú po zániku právneho vzťahu medzi pôvodcom a zamestnávateľom nedotknuté.“

Z citovaného ustanovenia § 11 patentového zákona vyplýva, že ak bol vynález vytvorený zamestnancom právo na riešenie (zahŕňa aj právo podať patentovú prihlášku) prechádza zo zákona na zamestnávateľa, ak sa účastníci nedohodli inak. Aj v tomto prípade zákon ponecháva priestor pre dohodu účastníkov, na základe ktorej vedia účastníci zákonnú úpravu modifikovať. Alternatívou k dohode aj možnosť spätného zákonného prechodu v prípade ak si zamestnávateľ svoje právo voči zamestnancovi neuplatní zákonom predpokladaným spôsobom.

Ďalšou alternatívou je dohoda účastníkov, v rámci ktorej by právo na riešenie patrilo v.v.i. ako zamestnávateľovi a v rámci vysporiadania práva na primeranú odmenu, by zamestnancovi bola ponúknutá majetková účasť ako spoločníka v spin-offe, prípade právo opcie na nadobudnutie majetkového podielu (obchodného podielu, balíka akcií) v spin-offe. Zákon nevyklučuje, že by odmena nemohla byť poskytnutá aj v inej forme akou sú peniaze.

KONIEC DOKUMENTU
